

บทความวิจัย

## การศึกษาวิเคราะห์บทบาทบริษัทข้ามชาติจีนในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยองต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีนผ่านแนวคิด “การทูตสามเหลี่ยม”<sup>†</sup>

พรวิชัย หล้าพิระกุล<sup>๑,\*</sup> แอนนี่ คำสร้อย<sup>๒</sup>

<sup>๑</sup> อาจารย์ ดร. ประจำสำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

<sup>๒</sup> อาจารย์ประจำสำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง



วันที่รับ: 12 พฤษภาคม 2566

วันที่แก้ไข: 18 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับ: 20 ธันวาคม 2566

บรรณาธิการ: บัณฑิต จันทร์โรจน์กิจ  
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย

สิทธิ์: สัญญาอนุญาตแบบครีเอทีฟ  
คอมมอนส์ - แจกจ่ายได้ ต้องอ้างอิง  
ไม่แก้ไขดัดแปลง ไม่ใช่เพื่อการค้า

ลิขสิทธิ์: บทความนี้เป็นลิขสิทธิ์ของ  
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย

การอ้างอิง: พรวิชัย หล้าพิระกุล  
และ แอนนี่ คำสร้อย. 2566.

“การศึกษาวิเคราะห์บทบาทบริษัท  
ข้ามชาติจีนในเขตพื้นที่นิคม  
อุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง  
ต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่าง  
ไทย-จีนผ่านแนวคิด “การทูต  
สามเหลี่ยม”. วารสารสังคมศาสตร์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 53 (2):  
333-66.

<https://doi.org/10.61462/cujss.v53i2.1896>

ข้อความที่ปรากฏทั้งหมดในบทความ  
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่  
ความเห็นของหน่วยงานวารสารผู้  
จัดพิมพ์

### บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง ต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน ผ่านแนวคิด “การทูตสามเหลี่ยม” เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการและการวางนโยบายของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมบทบาทของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้ที่เกี่ยวข้องและข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและงานวิจัย จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้บริษัทข้ามชาติจีนในนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง มีบทบาทและความสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน คือ การเป็นนิคมอุตสาหกรรมจีนแห่งแรกในต่างประเทศของจีน ได้รับการผลักดันและสนับสนุนผ่านนโยบายจากรัฐบาลจีนทั้งในอดีต (Going Out) และปัจจุบัน (BRI) โดยมีการให้บทบาทสำคัญแก่บริษัทข้ามชาติจีนในฐานะตัวแสดงของรัฐบาลจีนในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ กอปรกับนโยบายของไทยในปัจจุบัน เช่น ไทยแลนด์ 4.0 และโครงการ EEC นั้นสอดคล้องกับนโยบายของจีนอย่าง BRI ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มจำนวนการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในประเทศไทย เกิดเป็นสภาพการพึ่งพาอาศัยกันและการแข่งขันกัน ทำให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ระหว่างไทยกับจีนนั้นมีขอบเขตที่กว้างและเป็นไปในทิศทางที่ดีมากยิ่งขึ้น เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ของทั้งสองประเทศ

**คำสำคัญ :** ความสัมพันธ์ไทย-จีน, การทูตสามเหลี่ยม, บริษัทข้ามชาติจีน, นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน, เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

<sup>†</sup> งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “บทบาทบริษัทข้ามชาติจีนในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยองต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีนผ่านแนวคิด “การทูตสามเหลี่ยม” ” ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประเภททุนนักวิจัยรุ่นใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2566

RESEARCH ARTICLE



Received: May 12, 2023

Revised: December 18, 2023

Accepted: December 20, 2023

Editor: Pandit Chanrochanakit

Faculty of Political Science,  
Chulalongkorn University

License: [Creative Commons](#)

License: [Attribution–](#)

[NonCommercial-NoDerivatives;](#)  
[\(CC-BY-NC-ND 4.0\)](#)

Copyright: ©2023 Faculty of  
Political Science, Chulalongkorn  
University

Citation: Lhapeerakul,  
Pornpawis, and Annie  
Khamroy. 2023. "An Analytical  
Study of the Role of Chinese  
Multinational Companies in the  
Thai-Chinese Industrial Area,  
Rayong Province for the  
Development of Thai-China  
Relations through the Concept  
of 'Triangular  
Diplomacy'". *Chulalongkorn  
University Journal of Social  
Sciences* 53 (2): 333-66..  
<https://doi.org/10.61462/cujss.v53i2.1896>

*All statements in this article  
are the opinions of the  
authors. It is not the opinion of  
the publisher of the journal.*

## An Analytical Study of the Role of Chinese Multinational Companies in the Thai-Chinese Industrial Area, Rayong Province for the Development of Thai-China Relations through the Concept of "Triangular Diplomacy"<sup>†</sup>

Pornpawis Lhapeerakul<sup>a,\*</sup>, Annie Khamroy<sup>b</sup>

<sup>a</sup> Ph.D, Lecturer, School of Sinology, Mae Fah Luang University

<sup>b</sup> Lecturer, School of Sinology, Mae Fah Luang University

\* Corresponding author email: [pornpawis.lha@mfu.ac.th](mailto:pornpawis.lha@mfu.ac.th)

### Abstract

This research aims to investigate and analyze the roles and significance of Chinese multinational companies in the Thai-Chinese Industrial Area in Rayong Province. The objective is to contribute to the development of the Thai-China relationship through the concept of the "Triangular Diplomacy." The study seeks to provide recommendations for the management and policy formulation by the Thai government to promote the role of Chinese multinational companies in Thailand. Employing a qualitative research approach, data are collected through in-depth interviews with relevant stakeholders and a review of primary documents and documentary research. Subsequently, the data are subjected to descriptive analysis.

The research findings reveal that crucial factors contributing to the role and significance of Chinese multinational companies in the Thai-Chinese Industrial Area in Rayong Province which these have played a vital role in the development of Thai-China relations. Specifically, the zone's status as the first overseas Chinese industrial estate has been propelled and supported through policies from the Chinese government, both historically (Going Out) and currently (Belt and Road Initiative - BRI). Chinese multinational companies in this context serve as key representatives of the Chinese government in fostering international cooperation,

<sup>†</sup> This research is part of the research on "The Role of Chinese Enterprise in the Thai-Chinese Industrial Estate Area, Rayong Province towards the development of Thai-Chinese relations through the concept " Triangular Diplomacy", which received research funding from Mae Fah Luang University, Type of scholarship for "Young Researchers Program" in Fiscal Year 2023

aligning with Thailand's contemporary policies such as Thailand 4.0 and the Eastern Economic Corridor (EEC). These policies resonate directly with China's BRI, resulting in a direct increase in Chinese multinational companies' investments in Thailand. This dynamic has created interdependence and competition, leading to a broadened and increasingly positive direction in various cooperative aspects between Thailand and China. It serves to promote the strategic partnership between the two countries.

**Keywords:** *Thai-China Relations, Triangular Diplomacy, Chinese Multinational Companies, Thai-Chinese Industrial Area, East Economic Corridor*

## บทนำ

ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปและการเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ได้แสดงให้เห็นว่า ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-State Actors)<sup>1</sup> นั้นเพิ่มพูนบทบาทของตัวเองในระบบเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก (Arts, 2003, 1-53) โดยเฉพาะองค์กรระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติที่ในบางโอกาสและบางสถานการณ์นั้นมีความเหนือกว่ารัฐ อีกทั้งยังสามารถเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนและสนับสนุนนโยบายของรัฐ มีบทบาทในการช่วยกำหนดทิศทางนโยบายของรัฐ รวมไปถึงการที่จะสามารถควบคุมรัฐได้อย่างง่ายดาย (Adams 2008) ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ล้วนมาจาก “อำนาจ” (Power) และ “ผลประโยชน์” (Interest) ที่ได้รับระหว่างรัฐกับตัวแสดงเหล่านี้ โดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติที่มีการดำเนินการเป็นเอกเทศ มีเงินทุนจำนวนมากมหาศาลที่จะสามารถช่วยสนับสนุนรัฐได้อย่างคล่องตัว โดยที่ทั้งรัฐและบริษัทข้ามชาติต่าง “พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน” (Interdependence) คือ รัฐได้ผลประโยชน์จากบริษัทข้ามชาติในเชิงของการสนับสนุนเงินทุน การตอบรับนโยบายของรัฐและบริษัทข้ามชาติได้รับตอบแทนคือการช่วยเหลือและผลักดันจากรัฐในเชิงนโยบาย การเจรจาทางทูต ข้อกฎหมาย ความราบรื่นในการประกอบกิจการทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าทั้งรัฐและบริษัทข้ามชาติมีความสัมพันธ์กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในยุคปัจจุบัน (Wijninga 2014, 139-162)

จีนคือหนึ่งประเทศมหาอำนาจเศรษฐกิจในโลกปัจจุบัน การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของจีนได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับบริษัทข้ามชาติได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1999 ที่จีนได้มียุทธศาสตร์ “ก้าวออกไป” (Going Out Strategy)<sup>2</sup> เพื่อที่จะผลักดันและส่งเสริมบริษัทจีนให้ผันตัวเองเป็นบริษัทข้ามชาติที่เข้าไปลงทุนในต่างประเทศ โดยเริ่มเข้าไป

<sup>1</sup> บุคคลหรือองค์กรที่มีอิทธิพลทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญแต่ไม่ได้เป็นพันธมิตรกับประเทศหรือรัฐใดโดยเฉพาะ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) เช่น บริษัทข้ามชาติ องค์กรทหารเอกชน สื่อ กลุ่มก่อการร้าย กลุ่มชาติพันธุ์ที่จัดตั้งขึ้น สถาบันการศึกษา กลุ่มล็อบบี้ องค์กรอาชญากรรม สหภาพแรงงานหรือขบวนการทางสังคม และอื่นๆ (Oxford Dictionaries, 2022)

<sup>2</sup> ถูกริเริ่มขึ้นในปี 1999 โดยรัฐบาลจีนพยายามที่จะส่งเสริมการลงทุนของจีนในต่างประเทศ โดยรัฐบาลจีนร่วมกับสภาแห่งชาติจีนทำการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้ยังได้แนะนำแผนงานหลายประการเพื่อช่วยเหลือบริษัทในประเทศในการพัฒนากลยุทธ์ระดับโลกเพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสในตลาดในประเทศและต่างประเทศที่กำลังขยายตัวเพื่อให้บริษัทจีนไปลงทุนในต่างประเทศและเกิดการพัฒนาและแข่งขันในระดับนานาชาติ (General Office of the State Council, 2006)

ลงทุนในกลุ่มประเทศขนาดเล็กที่กำลังพัฒนาและประเทศเพื่อนบ้านจีนอย่างกลุ่มประเทศในอาเซียน (General Office of the State Council 2006) ซึ่งรวมไปถึงประเทศไทยด้วย และนี่คือจุดเริ่มต้นของบทบาทสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนในต่างประเทศ ทั้งนี้ในปี ค.ศ. 2013 จีนได้เน้นย้ำความยิ่งใหญ่และความเจริญทางเศรษฐกิจอีกครั้ง นั่นคือการที่ประธานาธิบดีสี จิ้นผิงได้เสนอนโยบาย “ข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” (Belt and Road Initiative: BRI ) โดยมีเป้าประสงค์ในการกระจายความมั่งคั่งของจีนสู่นานาประเทศทั่วโลก เชื่อมประสานเศรษฐกิจและกลไกตลาดของนานาประเทศเข้าด้วยกันอย่างไร้พรมแดนและไร้ข้อจำกัด เพื่อเน้นย้ำว่าไม่ว่าจะเป็นชาวจีนหรือประชาชนในโลกทุกคนล้วนแล้วแต่อยู่ใน “ชุมชนที่มีอนาคตร่วมกันสำหรับมนุษยชาติ” (Human community with a shared future)<sup>3</sup> (The Central Commission for Discipline Inspection and Supervision Department, 2018) ทั้งนี้ยังเป็นการเน้นย้ำความสำคัญและบทบาทของบริษัทข้ามชาติจีนในฐานะตัวแทนของรัฐบาลจีนในลักษณะของ “นักการทูต” เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐในการเข้าไปช่วยเหลือ พัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้กับนานาประเทศอย่างทั่วถึง ดังนั้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 อัตราการเข้าไปลงทุนในต่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ต่อมาในปี ค.ศ. 2020 จากรายงานสถิติการลงทุนของบริษัทจีนในต่างประเทศ ได้ชี้ให้เห็นว่ามีประเทศมากกว่าร้อยละ 80 ของโลก ที่มีบริษัทจีนเข้าไปลงทุน และการลงทุนรวมของจีนในต่างประเทศนั้นมีมูลค่ามากถึง 22.54 พันล้านดอลลาร์ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.2 ของปริมาณการลงทุนทั่วโลก (Global Times 2021) และในปีเดียวกัน การลงทุนของจีนในกลุ่มประเทศอาเซียนนั้นมีมากถึง 516.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณหนึ่งในสี่ (สัดส่วนร้อยละ 24.7) ของการค้าต่างประเทศของอาเซียน และการลงทุนของจีนในไทยเมื่อเทียบกับการลงทุนในประเทศอาเซียนทั้งหมดแล้วนั้นมากถึงร้อยละ 14.4 (Fung 2022)

สำหรับการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วง 10 ปี ค.ศ. 2012-2022 มีจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ด้วยรัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการผลักดันและส่งเสริมการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยในหลายมิติ จากรายงานภาวะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย การลงทุนจากจีนในช่วง 5 ปี (ปี ค.ศ.2017 – 2021) มีโครงการที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนรวมทั้งสิ้น 654 โครงการ มูลค่ารวม 400,343.06 ล้านบาท ซึ่งหนึ่งในโครงการความร่วมมือที่สำคัญคือการผลักดันโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) <sup>4</sup> และความร่วมมือระหว่าง

<sup>3</sup> คือทฤษฎีและแนวปฏิบัติของการทูตของจีน การสร้างชุมชนที่มีอนาคตร่วมกันสำหรับมนุษยชาติได้ถูกเขียนลงในรัฐธรรมนูญของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีนในเดือนตุลาคม ปี 2017 และถูกแก้ไขเพิ่มเติมในปี 2018 คำแถลงอย่างเป็นทางการว่าเกี่ยวกับชุมชนที่มีอนาคตร่วมกันสำหรับมนุษยชาตินั้นกล่าวคือ คุณค่าชนิดหนึ่งที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาของจีนในการจับกระแสโลกและทิศทางของโชคชะตาของมนุษย์ ในขณะเดียวกัน จีนยังเน้นย้ำอีกว่าจีนนั้นไม่แสวงหาอำนาจจากทั่วโลก และมีเป้าหมายที่จะ “สร้างชุมชนที่มีอนาคตร่วมกันสำหรับมนุษยชาติ” เพื่อให้เกิดความสันติสุขสงบทั่วโลก (the Central Commission for Discipline Inspection and Supervision Department, 2018)

<sup>4</sup> เป็นโครงการการลงทุนขนาดใหญ่ เพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศไปสู่ยุค “ไทยแลนด์ 4.0” ได้มีการกำหนดพื้นที่เป้าหมายนำร่อง 3 จังหวัดในพื้นที่ภาค ตะวันออก ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง อีกทั้งยังได้กำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการลงทุนอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค เพื่อเพิ่มศักยภาพรองรับการลงทุน และการพัฒนากิจกรรมทาง

รัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีน บริษัทไทยและบริษัทข้ามชาติจีนในการสร้างนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน ในจังหวัดระยอง โดยมีเป้าหมายให้เป็นพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และทันสมัย เกิดเงินทุนไหลเวียนในไทยจากการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีน โดยในปัจจุบันมีบริษัทข้ามชาติจีนเข้ามาลงทุนในพื้นที่มากกว่า 167 บริษัทและมูลค่าอุตสาหกรรมรวมมากกว่า 1.6 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ จนกลายเป็นศูนย์กลางการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมและฐานการส่งออกสินค้า อุตสาหกรรมการผลิตของสาขาอุตสาหกรรมดั้งเดิมจีนในไทย (lmcchina.org 2021) เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี การจ้างงาน การพัฒนาอุตสาหกรรมรูปแบบใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ ยานยนต์ไฟฟ้า การแพทย์ที่ทันสมัย ระบบขนส่งทางรางและส่งเสริมเศรษฐกิจไทยให้เจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลการลงทุนของจีนในไทยจะเห็นได้ว่า บริษัทข้ามชาติจีนที่เข้ามาลงทุนในไทยนั้นมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ซึ่งทั้งรัฐบาลไทยและรัฐบาลจีนได้ออกนโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการค้าการลงทุน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อบริษัทข้ามชาติเหล่านี้ เช่น นโยบาย BRI ของจีนที่มียุทธศาสตร์ในการผลักดันความต่อเนื่องของการ “ก้าวออกไป” ของบริษัทจีน และนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0” ของไทย ที่มีการสนับสนุนให้บริษัทข้ามชาติจีนเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายมากขึ้นภายใต้โครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก อย่างไรก็ตาม บทบาทของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยที่นับวันยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น มิได้ถูกจำกัดไว้เพียงด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังคงกลายเป็นเครื่องมือทาง “การทูต” ในการเชื่อมและกระชับความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ (ไทย-จีน) ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น แต่ทว่าทิศทางและความชัดเจนในการกำกับดูแลและส่งเสริมนั้นยังอยู่พื้นที่จำกัด นโยบายที่ส่งเสริมและดึงดูดศักยภาพของบริษัทข้ามชาติจีนเหล่านี้ออกมาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรม บริการและการผลิตนั้นยังไม่ชัดเจน อีกทั้งยังไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศไทย

ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 1) สภาพการณ์การลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในประเทศไทยในปัจจุบัน 2) บทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนโดยเฉพาะในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง ในฐานะเครื่องมือทางการทูตที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนทั้งในปัจจุบันและอนาคต และ 3) แนวทางในการบริหารจัดการและการวางนโยบายของรัฐบาลไทย เพื่อกำกับดูแลและส่งเสริมบทบาทของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทย และส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับจีนในอนาคตให้ดียิ่งขึ้น



## การทบทวนวรรณกรรม

### 1. เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ (International Political Economy) ว่าด้วยบทบาทของการเมืองและเศรษฐกิจบนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ถึงแม้ว่าประเด็นของ “เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ” (International Political Economy: IPE) ยังเป็นที่ถกเถียงในแวดวงวิชาการสมัยใหม่ว่า แท้ที่จริงแล้วเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศเป็นเรื่องของเศรษฐกิจที่มีอำนาจเหนือรัฐหรือรัฐนั้นเป็นผู้กำหนดทิศทางของเศรษฐกิจกันแน่ โดยขอบข่ายของการศึกษา IPE นั้นมุ่งประเด็นที่มีความใกล้เคียงกับการศึกษาเศรษฐศาสตร์มหภาค ธุรกิจระหว่างประเทศ การพัฒนาระหว่างประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยนักวิชาการผู้ก่อตั้งแนวคิด IPE อย่าง Robert Gilpin ได้ชี้ให้เห็นว่า IPE นั้นเป็นศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ศึกษา (Area Studies) และอยู่นอกเหนือพรมแดนของรัฐ (beyond the borders of the state) ที่มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างตัวแสดง (ทั้งตัวแสดงของรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ) ในเวทีระหว่างประเทศภายใต้มิติทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศว่าตัวแสดงเหล่านี้ได้หรือเสียผลประโยชน์อะไร หรือใครเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดระเบียบเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ (Oatley 2019) สรุปคือ รัฐและตัวแสดงมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและมีพลวัตในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อการแสวงหาความมั่งคั่งและการแสวงหาอำนาจ ในทางเศรษฐกิจและการเมือง (Gilpin 1975, 37-60)

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอย่าง Jeffry Frieden และ David Lake ได้อธิบายความหมายของ IPE ว่าเป็น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและการเมืองในเวทีโลก (Frieden and Lake 2000) และ R.J. Barry Jones ได้กล่าวว่า IPE คือความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างกิจกรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจในระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Jones 2002) แม้ว่าคำจำกัดความเหล่านี้จะได้รับการยอมรับมากที่สุด แต่ก็มีคำจำกัดความอื่นๆ ด้วยเช่นกัน ในงานสำคัญของ Robert Gilpin ที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2001 ในชื่อ *The Political Economy of International Relations (เศรษฐกิจการเมืองในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ)* ได้นำเสนอคำจำกัดความเกี่ยวกับ IPE ว่าเป็นการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาด (Gilpin 2001) ในขณะที่ Joseph Grieco, John Ikenberry และ Susan Strange ก็มีความคิดเห็นที่ตรงกัน (Grieco and Ikenberry 2002) (Strange 1988) แต่ทว่าภายหลัง Susan Strange กลับมองว่า IPE นั้นเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอำนาจของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐและตลาดมากกว่า ซึ่งตัวแสดงที่ว่าเป็นก็คือ บริษัทข้ามชาติที่มีบทบาทเพิ่มขึ้นในยุคที่แนวคิดเสรีนิยมแบบทุนนิยมเป็นที่แพร่หลายไปทั่วโลก (Stopford and Strange 1991) ด้วยมีผู้นำอย่างสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ขับเคลื่อนและผลักดันทุนนิยมให้ประสบความสำเร็จและมีผลที่น่าเชื่อถือ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้แนวคิดเรื่องของเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศกลายเป็นที่นิยม และมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในโลกยุคปัจจุบัน โดยมีมิติทางเศรษฐกิจและการเมืองควบคู่กัน เพื่อให้เห็นถึงพลวัตในการขับเคลื่อนการเมืองและเศรษฐกิจของแต่ละ

ประเทศ อันนำไปสู่ทิศทางการขับเคลื่อนการเมืองและเศรษฐกิจโลกที่สามารถส่งผลกระทบต่อ นานาประเทศทั่วโลก เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการเมืองและเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศ ดังนั้น IPE โดยรวมจึงหมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศซึ่ง “การเมือง” และ “เศรษฐกิจ” มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน มีอิทธิพลต่อกันและเป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน โดยมีตัวแสดงที่หลากหลายในการขับเคลื่อน “การเมือง” และ “เศรษฐกิจ” (Frieden 2017) ปฏิเสธไม่ได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและการเมืองเป็นเรื่องที่แยกจากกันไม่ได้ฉันทิ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและบริษัทข้ามชาติก็แยกจากกันไม่ได้เช่นกัน

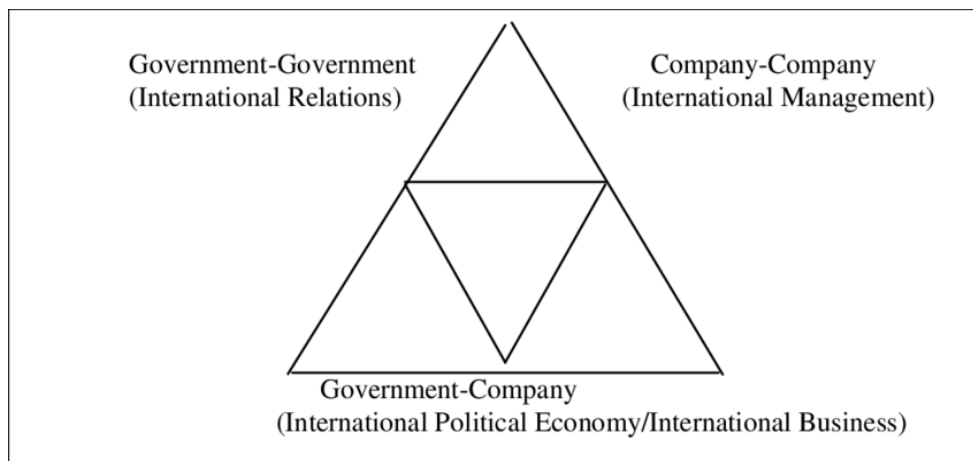
## 2. การทูตสามเหลี่ยม (Triangular Diplomacy) ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับ บริษัทข้ามชาติ

Susan Strange ผู้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ (International Political Economy: IPE) ได้เขียนหนังสือ *States and Markets: An Introduction to International Political Economy* (รัฐและตลาด: บทนำสู่เศรษฐกิจ การเมืองระหว่างประเทศ) (Strange, 1988) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1988 โดยในหนังสือ Susan Strange ได้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ (หลายรัฐ) และตลาด (หลายตลาด) ว่าเป็นหัวใจของแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ แต่ในภายหลัง จากที่ได้พยายาม ทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับ IPE มากขึ้นจึงได้พบว่า รัฐไม่ได้เป็นแหล่งพลังอำนาจหลักใน ระบบการเมืองระหว่างประเทศเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป และตัวเธอเองนั้นอยากจะแก้ไขชื่อ หนังสือของเธอจาก *States and Markets* (รัฐและตลาด) เป็น *Power and Markets* (อำนาจ และตลาด) แทน เพราะจากการศึกษาของเธอพบว่า อำนาจและบทบาทในเวทีการเมืองและ เศรษฐกิจระหว่างประเทศนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐและตลาดหลายตลาด เพียงเท่านั้น แต่พลังอำนาจและบทบาทในเวทีการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศยังขึ้นอยู่กับ ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐอื่น ๆ อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติที่มีอำนาจและบทบาท ในเวทีเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศเป็นอย่างมากในศตวรรษที่ 21 นี้ (Paquin 2020, 1256-1271) โดยตั้งแต่ในช่วงปี ค.ศ. 1960 - 1970 ประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองได้ลดลง และประเด็นเรื่องของการแข่งขันและการร่วมมือทางเศรษฐกิจได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเหตุนี้ได้ทำให้ บทบาทของบริษัทข้ามชาติที่มีต่อรัฐนั้นก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1991 Susan Strange และ John M. Stopford ได้เขียนหนังสือที่มีชื่อว่า *Rival States, Rival Firms: Competition for World Market Shares* (รัฐคู่แข่ง บริษัท คู่แข่ง: การแข่งขันเพื่อส่วนแบ่งตลาดโลก) ได้ชี้ให้เห็นว่าการแข่งขันและการร่วมมือทาง เศรษฐกิจระหว่างประเทศที่อยู่ภายใต้ความร่วมมือของรัฐกับบริษัทข้ามชาตินั้น สร้างผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศอย่างมีนัยยะสำคัญ (Stopford and Strange 1991) โดย Susan Strange และ John M. Stopford ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง เศรษฐกิจและการเมืองภายใต้ความร่วมมือของรัฐกับบริษัทข้ามชาติ โดยมุ่งเน้นการศึกษา พฤติกรรมของบริษัทข้ามชาติที่กระทำต่อรัฐ จนได้นำเสนอกรอบแนวคิดเรื่องการทูตสามเหลี่ยม

(Triangular Diplomacy) หรือความสัมพันธ์สามด้าน (Triangular Relations) (Stopford and Strange 1991)

หัวใจสำคัญของการทูตสามเหลี่ยมนั้น ได้ชี้ให้เห็นถึงการเจรจาต่อรองระหว่างรัฐกับรัฐในทางการทูตนั้นเปลี่ยนไป โดยรัฐนั้นจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาและเจรจาต่อรองกับบริษัทข้ามชาติด้วย และยิ่งไปกว่านั้นบริษัทข้ามชาติเหล่านี้ได้มีบทบาทในการเป็นนักการทูต มีการดำเนินกิจกรรมและการเจรจาต่อรองต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายทางการเมืองและ-



**ภาพที่ 1** Triangular Diplomacy การทูตสามเหลี่ยม

**ที่มา:** John M. Stopford และ Susan Strange ใน *Rival States, Rival Firms: Competition for World Market Shares* (1991)

เศรษฐกิจรวมไปถึงข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการค้าและการลงทุนของบริษัทข้ามชาติเหล่านี้ ส่งผลให้รัฐที่รับการลงทุนนั้นไม่สามารถกำหนดกรอบหรือวางแผนนโยบายของตนเองได้อย่างอิสระ เหตุการณ์เช่นนี้จึงชี้ให้เห็นว่า อำนาจอธิปไตยของรัฐที่รับการลงทุนนั้นไม่ได้มีอย่างสมบูรณ์ แต่ได้รับอิทธิพลจากบริษัทข้ามชาติ (Chayanis Methasitrawikul 2020, 90-112) และความสัมพันธ์ทั้งของรัฐกับรัฐและบริษัทข้ามชาตินั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและมียาที่จะแยกออกจากกันได้ จากที่กล่าวมาทั้งหมด กรอบแนวคิดเรื่องการทูตสามเหลี่ยม (Triangular Diplomacy) จึงถูกนำมาพัฒนาต่อยอดเพื่อศึกษาลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับบริษัทข้ามชาติในบริบทของการเจรจาต่อรองเชิงการทูตของบริษัทข้ามชาติที่กระทำต่อรัฐ โดยที่บริษัทข้ามชาติเปรียบเสมือนผู้แทนของรัฐต้นทางไปเจรจากับรัฐปลายทางหรือรัฐเป้าหมาย เพื่อสร้างความร่วมมือและส่งผลกระทบต่อทิศทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างรัฐและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐทั้งสอง ซึ่งกระบวนการนี้เรียกว่า “บริษัทการทูต”<sup>5</sup>

<sup>5</sup> การทูตที่ถูกใช้โดยบริษัทและธุรกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยจะเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากอำนาจและทรัพยากรของธุรกิจเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของตนเองจากในประเทศสู่ระหว่างประเทศ โดยพื้นฐานแล้ว บริษัทการทูตตระหนักดีว่าธุรกิจสามารถมีบทบาทสำคัญในการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และบริษัทมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานในลักษณะที่ทั้งสร้างผลกำไรและรับผิดชอบต่อสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้บริษัทการทูตยังสามารถนำทางและช่วยให้บริษัทต่าง ๆ สามารถดำเนิน



(Enterprise Diplomacy) อย่างไรก็ดี แนวคิดเรื่อง “การทูตสามเหลี่ยม” สามารถนำมาเป็นโครงสร้างทางทฤษฎีเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐและบริษัทข้ามชาติ เพื่อสะท้อนถึงบทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติที่กระทำในกิจกรรมระหว่างประเทศในฐานะตัวแทนของรัฐต้นทาง และช่วยส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต้นทางและรัฐเป้าหมายสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่ดีต่อกันได้

### 3. บทบาทของบริษัทข้ามชาติจีนในด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

นับตั้งแต่การเปิดและปฏิรูปของจีนในปี ค.ศ. 1978 นอกจากการปรับปรุงระบบเศรษฐกิจ การเมืองภายในประเทศของรัฐบาลจีน และการชักจูงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในจีน เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจจีนแล้วนั้น รัฐบาลจีนยังได้สร้างรากฐาน “ระบบทุนนิยมแบบจีน” (Chinese Capitalist System) (Huchet 2006, 1-26) และเสริมความเข้มแข็งให้ธุรกิจในประเทศจีนอีกด้วย ต่อมาในปี ค.ศ. 1999 รัฐบาลจีนได้ดำเนินยุทธศาสตร์ “ก้าวออกไป” (Going Out Strategies) เพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุน ทั้งในภาครัฐวิสาหกิจและภาคธุรกิจเอกชนของจีน สร้างความเข้มแข็งในการแข่งขัน เพิ่มโอกาสทางการตลาดและขยายแหล่งรายได้ของประเทศจากต่างประเทศ และด้วยมิติทางความร่วมมือที่หลากหลายภายใต้ยุทธศาสตร์ “ก้าวออกไป” นี้ ได้ทำให้ภาคธุรกิจของจีนและบริษัทข้ามชาติจีนเจริญเติบโตในต่างประเทศเป็นอย่างมาก (Diego, Cortés and Rienda 2010) ทำให้มีการศึกษาทั้งบริบทของนโยบายจีนที่มีผลต่อการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ และการผลักดันบทบาทของบริษัทจีนในการลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งครอบคลุมบริบททั้งในด้านของความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน สังคม ฯลฯ รวมไปถึงการแข่งขัน กีดกัน และใช้บริษัทข้ามชาติจีนเป็นเครื่องมือในการเป็นตัวแทนเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศด้วย

บริษัทข้ามชาติจีนรุ่นแรก ๆ อย่าง บริษัท Haier, Legend และ Pearl River Piano ที่มีวิธีการจัดการอย่างแยบยล เพื่อคว้าส่วนแบ่งการตลาดจากคู่แข่งที่เก่ากว่า ใหญ่กว่าและแข็งแกร่งทางการเงินในเอเชีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา นั้นได้แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของบริษัทข้ามชาติจีนในปัจจุบัน ซึ่งมุมมองของบริษัทข้ามชาติส่วนใหญ่ในโลกนั้นหลงใหลการลงทุนในจีน เนื่องจากมีโอกาสมาก ประกอบกับค่าแรงที่ค่อนข้างถูก และได้เพิกเฉยต่อการรुकืบไปลงทุนในต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติจีนที่เปรียบดั่งคลื่นใต้น้ำ บริษัทข้ามชาติจีนเหล่านี้มองว่า ตลาดในอเมริกาและในยุโรปสามารถสร้างโอกาสและความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจของตนได้ในทางตรงกันข้ามบริษัทข้ามชาติอื่น ๆ ที่มุ่งเน้นตลาดจีนมักจะมุ่งเน้นไปที่การขายผลิตภัณฑ์ การจัดตั้งโรงงานผลิตหรือทั้งสองอย่างควบคู่กัน แต่บริษัทข้ามชาติเหล่านี้เพิกเฉยต่อการพัฒนาที่สำคัญ เช่น ขยายฐานการผลิตที่มีการกระจายตัวหลายพื้นที่ เพื่อกระจายความเสี่ยงทางธุรกิจ และเพิกเฉยต่อการขยายตัวของธุรกิจจีนที่มีขนาดเล็กและขนาดกลางที่กำลังไปลงทุนในต่างประเทศ (Zeng and Williamson 2003) โดยในยุคเริ่มต้น บริษัทข้ามชาติจีนเหล่านี้ขาด

การสนับสนุนอย่างจริงจังจากรัฐบาลจีน แต่ทว่าในปลายศตวรรษที่ 20 รัฐบาลจีนได้ผลักดันและส่งเสริมทั้งเชิงนโยบายและเงินทุน เพื่อให้บริษัทข้ามชาติจีนเหล่านี้ไปลงทุนในต่างประเทศ นอกจากนี้ ข้อได้เปรียบของบริษัทข้ามชาติจีนเหล่านี้ยังประกอบไปด้วย ความพยายามในการสร้างแบรนด์ให้อยู่ในระดับโลก เน้นการเป็นผู้ส่งออกสินค้า และยกระดับการแข่งขันในตลาดต่างประเทศด้วยการบริหารจัดการขนาดที่กระชับ โดยการรวบรวมบริษัทขนาดเล็กที่เชี่ยวชาญเหมือนกันเข้าไว้ด้วยกัน อีกทั้งเพิ่มศักยภาพในด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ได้รับสนับสนุนจากการพัฒนาโดยสถาบันวิจัยของรัฐบาลจีน ด้วยปัจจัยเหล่านี้ จึงทำให้บริษัทข้ามชาติจีนมีความเข้มแข็งและเจริญเติบโตในต่างประเทศได้อย่างรวดเร็ว

หากพิจารณาถึงสาเหตุและเบื้องหลังความสำเร็จของการขยายตัวในต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติจีนนั้นจะมีอยู่มากมายหลายปัจจัย ซึ่งกระบวนการและปัจจัยในการขยายตัวของบริษัทข้ามชาติจีนนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่ค่อนข้างเป็นเหตุเป็นผลกันอย่างชัดเจน ได้แก่ 1) กระแสเงินทุนที่ได้รับจากต่างประเทศ เกินดุลบัญชีเดินสะพัดมาก ทนสำรองเงินตราต่างประเทศมีจำนวนมาก และอัตราการออมในประเทศที่สูง นั้นเอื้อต่อการขยายตัวของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign direct investment : FDI) ของจีน 2) ผลของการเข้าสู่องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ของจีนในปี ค.ศ.2001 การเปิดเสรีในการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั่วโลก และความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางการค้ากับสหรัฐฯ และสหภาพยุโรปนั้น ส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะรักษาสถานะเดิมที่มีอยู่และแสวงหาตลาดใหม่ควบคู่กันไป 3) แรงกดดันด้านการแข่งขันจากบริษัทข้ามชาติต่างชาติในจีนและการเปิดเสรีภาคบริการของประเทศส่งเสริมโอกาสในการแสวงหาตลาดการลงทุนในต่างประเทศ 4) การเข้าซื้อกิจการในประเทศที่พัฒนาแล้ว (ด้วยแนวคิดที่จะเปิดบริษัทที่มีปัญหาทางการเงินขึ้นมาใหม่) สามารถช่วยหลีกเลี่ยงการสูญเสียงานซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลในประเทศเป้าหมายยินดีที่จะสนับสนุน 5) การลงทุนของจีนในประเทศที่อุดมไปด้วยวัตถุดิบและทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจทุกภาคส่วนที่มีความตกต่ำและยังสามารถเพิ่มการส่งออกของประเทศได้ และ 6) นโยบายอำนวยความสะดวกที่ลึกยิ่งขึ้นของรัฐบาลจีน เช่น กลยุทธ์ “ก้าวออกไป” นโยบาย “ซอร์ริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ล้วนแล้วแต่ช่วยส่งเสริมกระบวนการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในต่างประเทศ ทั้งหมดนี้ได้ทำให้บริษัทข้ามชาติจีนมีการพัฒนาที่เข้มแข็งมากขึ้น และในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าก็จะกลายเป็นคู่แข่งสำคัญของบริษัทข้ามชาติตะวันตก (Quer, Claver and Rienda 2010, 1-18) (Zeng and Williamson 2003)

นอกจากนี้ ข้อมูลสถิติอย่างเป็นทางการจากกระทรวงพาณิชย์ของจีน (The Ministry of Commerce of the People's Republic of China : MOFCOM) ในปี ค.ศ.2015 ระบุว่า กระแสการลงทุนในต่างประเทศของจีนนั้นมีมูลค่าสูงถึง 107.84 พันล้านดอลลาร์ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนของจีนมีบทบาทในหลายภาคส่วนทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติ โทรคมนาคม การผลิต การก่อสร้าง อสังหาริมทรัพย์ และการเกษตร เป็น

ต้น นอกเหนือจากการลงทุนเหล่านี้แล้ว จีนยังได้กระจายเงินช่วยเหลือในต่างประเทศไปแล้วกว่า 55.39 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ตั้งแต่ปี ค.ศ.1950 รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนของจีนได้ครอบงำการลงทุนในต่างประเทศของจีน และบทบาทของภาคเอกชนจีนโดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติจีนที่ลงทุนในต่างประเทศก็ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน (Grimsditch 2015, 1-42) นอกจากนี้การปฏิรูปรัฐวิสาหกิจของจีน (State Owned Enterprises : SOE)<sup>6</sup> และการเพิ่มขึ้นของบริษัทข้ามชาติจีนนั้นมีส่วนเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจีนและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การปฏิรูปเศรษฐกิจที่จีนดำเนินการในช่วง 20 ปี (ค.ศ.2001-2021) ที่ผ่านมามีผลกระทบอย่างมากต่อบทบาทของรัฐวิสาหกิจในการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในขณะเดียวกันก็ได้เพิ่มบทบาทและความสำคัญของภาคเอกชนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้รัฐบาลจีนยังได้ประกาศแผนการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจ ซึ่งส่งผลให้เกิดระบบการจัดการที่ทันสมัยกว่าเดิม มีความเป็นอิสระมากขึ้นและมีแนวทางที่พึงพิงตลาดมากขึ้น รวมถึงลดบทบาทของรัฐในการกำกับดูแลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ อย่างไรก็ตาม ในเวทีโลก ภาคเอกชนของจีนโดยเฉพาะการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนยังคงเติบโตอย่างรวดเร็วและกำลังดำเนินการลงทุนในทั่วทุกมุมโลก แต่รัฐวิสาหกิจยังคงมีบทบาทสำคัญในการลงทุนที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาคส่วนยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะความร่วมมือระหว่างรัฐกับรัฐในภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน เช่น โครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน เป็นต้น สถิติอย่างเป็นทางการในแต่ละปีของจีนแสดงให้เห็นว่า ปริมาณการลงทุนในต่างประเทศของจีนทั้งรัฐวิสาหกิจและบริษัทข้ามชาติจีนนั้นเพิ่มขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่ความท้าทายที่จีนกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้คือ การเพิ่มคุณภาพของการลงทุนในต่างประเทศ รวมถึงปรับปรุงการกำกับดูแลการลงทุนของทั้งในบริษัทข้ามชาติและรัฐวิสาหกิจจีน โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาลและบริษัทข้ามชาติจีนให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานที่สูงขึ้น (Grimsditch 2015, 1-42)

ในทางตรงกันข้าม นักวิชาการบางส่วนกลับมองว่า ถึงแม้จีนจะมีนโยบายในการส่งเสริมธุรกิจเอกชนตั้งแต่ในช่วงหลังปี ค.ศ.1978 และจะเห็นความชัดเจนมากขึ้นในปี ค.ศ.1999 ภายใต้ยุทธศาสตร์ “การก้าวออกไป” ที่มุ่งเน้นการสร้างการแข่งขันให้กับบริษัทจีนไปลงทุนในต่างประเทศ และแม้ในหลายประเทศจะยินดีและยอมให้มีการลงทุนจากจีนทั้งจากรัฐวิสาหกิจของจีนและบริษัทข้ามชาติจีนในประเทศของตน โดยการส่งเสริม ผลักดันและอำนวยความสะดวกผ่านนโยบายทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ แต่ทว่าในยุคความร่วมมือและการแข่งขัน ยังมีประเทศเป้าหมายที่เป็นทั้งคู่ค้าและคู่แข่งของจีนอย่างสหรัฐอเมริกาที่พยายามกีดกันการค้าการลงทุนของรัฐวิสาหกิจจีนและบริษัทข้ามชาติจีนอยู่ (Li 2021, 325-472) บริษัทข้ามชาติของจีนมีแนวโน้มที่จะพิจารณาความช่วยเหลือทางการทูต การเจรจา ระหว่างรัฐ การจัดตั้งองค์กรทางธุรกิจและการสนับสนุนจากสมาคมธุรกิจมากกว่าสถาบันและ

<sup>6</sup> รัฐวิสาหกิจ (State Owned Enterprises : SOE) คือ (1) องค์กรของรัฐบาลตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรของรัฐบาล กิจการของรัฐตามกฎหมายที่จัดตั้งกิจการนั้น หรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ (2) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่กระทรวงการคลังมีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละห้าสิบ (พระราชบัญญัติการพัฒนากำกับดูแลและบริหารรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2562, สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ)

องค์กรอื่น ๆ ที่จัดการความเสี่ยงในการลงทุนในสหรัฐอเมริกา เช่น อนุญาตตุลาการการลงทุน และการลอบบี้ ซึ่งช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในต่างประเทศให้ดีขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศได้อีกด้วย

นอกจากนี้ บริษัทข้ามชาติจีนที่รัฐมีส่วนเป็นเจ้าของด้วยนั้น มีแนวโน้มที่จะใช้ความช่วยเหลือทางการเงินและการลอบบี้มากกว่าบริษัทข้ามชาติที่มีบริษัทเอกชนบริหารจัดการเพียงอย่างเดียว และมีแนวโน้มเป็นส่วนน้อยที่จะขออุทธรณ์ด้านการบริหารในการจัดการกับอคติทางการเมืองของรัฐบาลเจ้าภาพที่มีต่อบริษัท จากข้อมูลนี้ก่อให้เกิดการอภิปรายเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายและเศรษฐกิจระหว่างประเทศในโลกที่มีการแบ่งขั้ว การจัดการความเสี่ยงทางการเมืองโดยบริษัทข้ามชาติในตลาดเกิดใหม่ และการเสื่อมถอยของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับจีนที่เป็นตัวอย่างสำคัญที่ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาระหว่างรัฐบาลที่ส่งผลต่อบริษัทข้ามชาติโดยตรง ดังนั้นการจะดำเนินธุรกิจในประเทศของบริษัทข้ามชาติจีนนั้นยังจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากรัฐบาลต้นทางเข้าไปเจรจากับรัฐบาลเป้าหมาย ผ่านแนวทางทางการทูตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และมีความจำเป็นอย่างมากในยุคแห่งการแข่งขันและร่วมมือในปัจจุบัน

จากผลการศึกษาข้างต้น นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงกลไกและกระบวนการทางด้านนโยบายของรัฐบาลจีน ที่ให้ความสำคัญกับบริษัทจีนในการไปลงทุนในต่างประเทศแล้ว ยังเห็นได้ถึงแนวทางการผลักดันและส่งเสริมภายใต้นโยบายต่าง ๆ เหล่านี้นั้นมักขึ้นอยู่กับบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย เพราะหากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะทางการเมืองตึงเครียดในระดับที่ตึงเครียด มีนโยบายที่สอดคล้องกัน มีการใช้วิธีการทูตเพื่อการแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ จะสามารถส่งเสริมให้การค้าการลงทุนระหว่างกัน ทั้งการลงทุนโดยรัฐหรือเอกชนนั้นดีตามไปด้วย รวมถึงลักษณะการดำเนินการของบริษัทข้ามชาติที่ดี มีภาพลักษณ์ที่ดีจะสามารถส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ของประเทศต้นทางและประเทศปลายทางดียิ่งขึ้นไปอีก และเมื่อพิจารณาจากมิติของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนที่มีต่อกันมาอย่างยาวนาน จะเห็นได้ว่าในช่วงก่อนศตวรรษที่ 21 การค้าการลงทุนของจีนในไทยนั้นยังมีมูลค่าไม่มากนักเมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ที่เป็นกลุ่มนักลงทุนหลักในไทย แต่หลังจากศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่ามีมูลค่าการลงทุนจากจีนในไทยนั้นเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ เพราะด้วยลักษณะความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ นโยบายที่สอดคล้องกัน รวมถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ได้เอื้อให้ทั้งรัฐบาลจีนและบริษัทข้ามชาติจีนสนใจเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

### วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยปกปิดชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์ แต่คงไว้ซึ่งหน่วยงานของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยปฏิบัติตามหลักการและกระบวนการ “จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์” (Ethics in Human Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึกครั้งนี้ ประกอบไปด้วยผู้ที่

เกี่ยวข้องหรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศและการลงทุนของไทย ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ (กรมเอเชียตะวันออก) สำนักงานคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก กรมส่งเสริมการค้าการลงทุนไทย-จีน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการและดำเนินงานของบริษัทข้ามชาติจีนในนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง ได้แก่ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บริษัท พัฒนาอสังหาริมทรัพย์เพื่อการอุตสาหกรรมระยอง ไทย-จีน จำกัด และบริษัทข้ามชาติจีนในนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง

ประเด็นคำถามครอบคลุมดังต่อไปนี้ 1) บทบาทของนโยบายของจีนที่มีผลต่อการผลักดันบริษัทข้ามชาติจีนในการลงทุนในต่างประเทศและไทยนั้นเป็นอย่างไร 2) ความสัมพันธ์ไทย-จีนที่ได้นั้นส่งผลต่อการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยมากน้อยเพียงใด อย่างไร 3) การค้าและการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยนั้นส่งผลดีและผลเสียอย่างไร มีความท้าทายอย่างไรบ้าง 4) บทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนนั้นเป็นอย่างไร สามารถพิสูจน์ได้จากกระบวนการหรือสถานการณ์ใด และ 5) ในฐานะองค์กร หน่วยงาน บริษัทและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมรัฐบาลไทยควรมีการบริหารจัดการและกำกับดูแลบริษัทข้ามชาติจีนอย่างไร ไปในทิศทางไหนและควรให้ความสำคัญในการวางนโยบายอย่างไร

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประกอบกัน เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดมาแล้วนำมาแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเริ่มจากนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมบริษัทข้ามชาติ และข้อมูลบริษัทข้ามชาติจีนในนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยองเพื่อนำมาวิเคราะห์ผ่านแนวคิด “การทูตสามเหลี่ยม”(Triangular Diplomacy) จากนั้นใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายถึงผลการศึกษาในเรื่องของบทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนในนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยองที่มีต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ไทยกับจีน

## ผลการศึกษา

### 1. สภาพการณ์การลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในประเทศไทย

ปัจจุบันความร่วมมือด้านเศรษฐกิจถือได้ว่าเป็นหลักสำคัญของความสัมพันธ์ไทยกับจีน โดยความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศยังคงมีความแข็งแกร่งขึ้น เมื่อได้มีการบังคับใช้ “ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน – จีน” ในปี ค.ศ. 2010 อีกทั้งได้มีการยกระดับความตกลงดังกล่าวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นในปี ค.ศ.2017 ทั้งนี้ยังรวมไปถึงการเปิดใช้เส้นทาง R3A เส้นทาง R8 R9 และ R12 ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของไทยกับจีนตอนใต้ผ่านลาวและเวียดนาม การเจรจาทำความร่วมมือก่อสร้างเส้นทางรถไฟความเร็วสูงเชื่อมไทย-ลาว-จีน และการโครงการความร่วมมือ 3 ฝ่าย (ไทย-จีน-ญี่ปุ่น) ในการก่อสร้างเส้นทางรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน ที่ดำเนินการโดยบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งเป็นการร่วมทุนระหว่างบริษัทไทยและรัฐวิสาหกิจจีน นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมือในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะภายใต้โครงการ



เขตเศรษฐกิจภาคตะวันออกของไทย และมีการร่วมลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง (Royal Thai Embassy in Beijing 2022) ด้วยเหตุนี้ ได้ส่งผลทำให้บริษัทจีนหันมาลงทุนในไทยมากขึ้น และความร่วมมือระหว่างรัฐบาลจีนกับรัฐบาลไทยและบริษัทข้ามชาติจีนก็มีความหลากหลายมากขึ้น (Eksiri Niyomsilp, Ntapat Worapongpat and Chanchai Bunchapattanasakd 2020, 219-227)

จากสถานการณ์การค้าและการลงทุนของจีนในไทยและการลงทุนของไทยในจีน ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นจีนกับรัฐบาลไทย หากพิจารณาจากปัจจัยสำคัญที่ทำให้จีนไปลงทุนในต่างประเทศมีหลายประเด็นด้วยกันคือ 1) นโยบายของรัฐบาลจีนที่ส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของบริษัทเอกชนจีน 2) การแข่งขันทางธุรกิจภายในประเทศจีนที่เพิ่มสูงขึ้น จึงทำให้ธุรกิจในประเทศจีนหันไปลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศขนาดเล็กและประเทศกำลังพัฒนา 3) ส่งเสริมการส่งออกสินค้าจีนให้แก่ประเทศที่นำเข้าสินค้าเป็นหลัก 4) มีการผลักดันเพื่อให้เข้าถึงเทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อการแข่งขันในต่างประเทศ โดยส่งเสริมการวิจัยและเทคโนโลยีโดยรัฐบาลจีน 5) การปรับปรุงคุณภาพสินค้าและแบรนด์ของจีน และ 6) เพื่อหลีกเลี่ยงการจำกัดโควตาการส่งออกสินค้าไปยังประเทศปลายทาง ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้บริษัทข้ามชาติจีนเข้ามาลงทุนในประเทศไทย โดยประเภทของการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยคือ เกษตรกรรม เคมีชีวภาพ เทคโนโลยี เหล็กและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น (Anuson Chinvano 2015)

“นโยบายของจีนและนโยบายของไทยมีส่วนช่วยในการผลักดันบริษัทข้ามชาติจีนให้เข้ามาลงทุนในไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบทบาทของผู้นำในการเปิดเวทีเจรจาและหารือ ไม่ว่าจะเป็น หัวหน้าคณะทำงานด้านเศรษฐกิจ กระทรวงทั้งฝ่ายไทย ฝ่ายจีน รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายจีน รวมไปถึงมนตรีแห่งรัฐที่เทียบเท่ารองนายก ซึ่งไทยกับจีนในไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีการประชุมร่วมกันมากกว่า 6 ครั้ง โดยล่าสุดไทยนั้นเป็นเจ้าภาพการประชุมด้านการค้าการลงทุนในปี 2017 และ 2018 มีประเด็นคุยกันในขอบเขตที่หลากหลาย โดยไม่ได้คุยเรื่องการค้าเพียงอย่างเดียว แต่ยังมี การพูดคุยในเรื่องของการอวกาศ การวิจัยชีวภาพ รวมถึงการท่องเที่ยว ความร่วมมือระดับมณฑล เรื่องการลงทุนในประเทศไทย ซึ่งฝ่ายไทยได้พยายามเชิญชวนนักลงทุนชาวจีนมาลงทุนในไทย โดยมุ่งเน้นไปที่การลงทุนในอีอีซี ซึ่งในปี 2018 ทางไทยได้เชิญนักลงทุนที่เป็นบริษัทจีนมาดูงานและสถานที่เพื่อเชิญชวนมาลงทุนในพื้นที่ โดยอีอีซีเองก็มีการปรับข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของนักลงทุนจีน และตอบโจทย์นโยบายอุตสาหกรรมไทยแลนด์ 4.0 รวมถึงสอดคล้องกับ Made in China 2025 ของจีน ที่มุ่งเน้นอุตสาหกรรมเป้าหมาย การหารือเรื่องความร่วมมือในการลงทุนอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ การแพทย์ครบวงจร อุตสาหกรรมเกษตรชีวภาพ”

(ผู้อำนวยการกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, สัมภาษณ์ออนไลน์ 2023)

แม้ว่าทางรัฐบาลไทยจะมุ่งเน้นในการผลักดันและส่งเสริมในเชิงรุกให้บริษัทข้ามชาติจีน

และนักลงทุนจีนมาลงทุนในประเทศไทย แต่ทว่าเราจะเห็นได้ว่าฝั่งไทยก็ยังคงต้องปรับข้อกำหนดหลาย ๆ อย่างให้เหมาะสมกับความต้องการของนักลงทุนจีน ซึ่งพบว่าการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยยังมีปัญหาอยู่มากไม่ว่าจะเป็น 1) ต้นทุนในการจัดการของบริษัท เช่น พนักงานแรงงานและวัตถุดิบในการผลิต 2) การจัดการด้านการตลาด เช่น ราคาของสินค้าที่ผลิตและจำหน่ายในประเทศไทยและผลิตเพื่อการส่งออกมีราคาสูงกว่าบริษัทในไทยในสินค้าประเภทเดียวกัน ทำให้บริษัทจีนมีผลกำไรที่น้อยลง และ 3) ปัญหาเครือข่ายธุรกิจที่มีไม่มาก เนื่องจากขาดการติดต่อกับคู่ค้าท้องถิ่น (Sompop Manarungsan 2009, 290-367) แต่สำหรับภาพรวมของบริษัทข้ามชาติที่ได้เข้ามาลงทุนแล้วนั้นกลับมองว่า ถึงแม้ในช่วงก่อนเข้ามาลงทุนจะมีความกังวลค่อนข้างมาก แต่ฝ่ายรัฐบาลไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นอำนวยความสะดวกแก่บริษัทข้ามชาติและนักลงทุนชาวจีนเป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้มั่นใจในการลงทุนและดำเนินธุรกิจในประเทศไทย เพราะได้รับความเชื่อมั่นจากรัฐบาลกลางของไทยและยังมีรัฐบาลท้องถิ่นที่คอยช่วยเหลือและกำกับดูแลเป็นอย่างดี

“บางภูมิภาคของจีนนั้น อย่างในระดับมณฑลจะมีนโยบายอุดหนุนการลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งรับเอามาจากนโยบายของรัฐบาลกลางอีกที ทั้งนี้ก็เพื่อผลักดันยุทธศาสตร์การก้าวออกไปอย่างต่อเนื่อง รวมถึงนโยบาย BRI ที่เป็นนโยบายที่สำคัญของจีนในปัจจุบัน ทั้งนี้ก็เพื่อผลักดันทุนท้องถิ่นไปลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่มองประเทศในอาเซียนเป็นหลัก เช่น เวียดนาม ลาว กัมพูชาและไทย เพราะนโยบาย BOI ของไทยจะมีการพิจารณาเป็นพิเศษสำหรับนักลงทุนชาวจีน และมีการอำนวยความสะดวกทั้งภาษีเงินได้นิติบุคคล อัตราภาษีนำเข้า เครื่องจักร ภาษีนำเข้าวัตถุดิบ วิชาบุคลากร เป็นต้น”

(ประธานกรรมการบริหาร, บริษัทพัฒนานิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง 2023)

จึงจะเห็นได้ว่า ถึงแม้ในเบื้องต้นบริษัทข้ามชาติและนักลงทุนจีนยังมีความกังวลในการลงทุนในประเทศไทยในหลาย ๆ ด้าน แต่เนื่องด้วยนโยบายภายในประเทศของจีนที่สนับสนุนส่งเสริมจากภายใน ประกอบกับการผลักดันและส่งเสริมจากทั้งรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐบาลไทย ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการเข้ามาลงทุน อีกทั้งนโยบาย BOI ของไทยค่อนข้างจะเอื้อต่อการลงทุนให้กับบริษัทข้ามชาติและนักลงทุนจีนโดยเฉพาะ การลงทุนของจีนในไทยมีการพัฒนาและเติบโตไปในทิศทางที่ดีและหลากหลายมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน

“บทบาทของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศในฐานะหน่วยงานของรัฐบาลนั้นก็มิใช่น้อยในการส่งเสริมการลงทุนของจีนในประเทศไทย สิ่งที่เราได้ดำเนินการหลัก ๆ ในปัจจุบันคือจัดทำข้อตกลงการค้าเสรี ไทยกับจีน มีการจัดทำ FTA ไทย-จีน ลดภาษีการนำเข้าสินค้าจากจีน ยังมีการส่งเสริมเรื่องอาเซียนบวกจีน 15 ปี และมีข้อตกลง RCEP โดยมีมุมมองที่ว่าในวงความร่วมมือของอาเซียนนั้นควรจะยกระดับข้อตกลงไปในทิศทางใดและถึงระดับไหน โดยยังจะต้องมีการหารือ เปิดตลาดสินค้าเพิ่มเติม สินค้าอ่อนไหว อ่อนไหวสูงทั้งหลาย สินค้าประเภทไหนที่ยังนำมาลดภาษีได้ เปิดเสรีเรื่องการลงทุนให้มากขึ้น ในส่วนนี้เป็นเพียงสิ่งที่ฝ่ายเราส่งเสริมและผลักดัน แต่ว่ายังไม่มีการตกลงอย่างเป็นทางการ ระหว่างไทยกับจีน ต้องรอการพัฒนาของความ

### ร่วมมือต่อไป”

(ผู้อำนวยการกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, สัมภาษณ์  
ออนไลน์ 2023)

จึงจะเห็นได้ว่า การผลักดันและส่งเสริมจากฝ่ายไทยนั้นมีความเข้มแข็งมากและเป็นไปในเชิงรุก และมีความร่วมมือในหลาย ๆ ด้านโดยเฉพาะเรื่องของการค้า ทั้ง FTA ไทยจีน ข้อตกลง RCEP โดยฝั่งไทยยังได้มุ่งเน้นถึงการที่จะสามารถต่อยอดไปสู่ความร่วมมือระดับภูมิภาคคือ ไทย จีน และอาเซียน แต่ทั้งนี้ก็ยังเป็นเพียงแค่การเจรจาและยังไม่มีข้อตกลงที่เป็นรูปธรรม อีกประการหนึ่งคือ สภาพแวดล้อมและอุปสรรคในการพัฒนาและแนวทางในการรับมือของบริษัทข้ามชาติจีนที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยยังมีอยู่มาก อีกทั้งฝ่ายไทยเองยังต้องการการศึกษาและหาแนวทางในการรับมือเพื่อรับการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติและนักลงทุนจีนอีกหลายประการ โดยสภาพปัญหาของไทยที่ทำลายความเชื่อมั่นของการลงทุนจากจีน คือ 1) บริษัทจีนที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยมักจะพบกับความท้าทายในเรื่องของความไม่มั่นคงทางการเมืองของไทย เช่น การรัฐประหารในช่วงปี ค.ศ.2014 ซึ่งเป็นหนึ่งปีหลังจากที่ประเทศจีนได้ประกาศนโยบาย BRI ส่งเสริมให้บริษัทจีนเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ 2) ไทยนั้นยังมีค่าเงินบาทที่สูง 3) ข้อจำกัดในเรื่องของกฎหมายการลงทุนของไทยที่ยังไม่เอื้อต่อบริษัทข้ามชาติจีนมากนัก รวมถึง 4) ปัญหาจากประเภทการลงทุนที่ไม่หลากหลาย ขนาดของการลงทุนที่ค่อนข้างเล็ก ชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์ยังค่อนข้างต่ำ การบริหารจัดการขององค์กรยังไม่สมบูรณ์ (Zheng and Liumei 2020, 24-32)

“อุปสรรคในการบริหารจัดการกับบริษัทข้ามชาติจีน โดยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาอุปสรรคด้านแรงงาน เนื่องจากพนักงานชาวไทยส่วนใหญ่ มักจะต้องการผลตอบแทนที่สูงแต่ต้องการทำงานน้อย แต่นโยบายบริษัทจีนส่วนมากจะเป็นการให้ค่าตอบแทนตามผลงาน ปัญหาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในการทำงานได้ง่ายมาก ดังนั้นจึงมีอัตราการลาออกค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับบริษัทข้ามชาติสัญชาติอื่น อีกปัญหาหนึ่งคือปัญหาทางด้านกฎหมายที่ไม่ได้มีการแปลหรือให้ผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่ผู้บริหาร ส่งผลให้มีการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายไทย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแรงงาน หรือกฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือกฎหมายท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้ทางรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีนก็ได้มีการให้ความร่วมมือโดยการส่งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ มาช่วยให้ความรู้และความเข้าใจแก่ผู้บริหาร ในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านกฎหมาย หรือการบริหารจัดการแรงงานไทยภายใต้ข้อกำหนดไทย”

(หัวหน้าฝ่ายบุคลากร บริษัท จงเซ่อ รับเบอร์ (ไทยแลนด์) จำกัด 2023)

“เพื่อแก้ปัญหาการค้าการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย รัฐบาลไทยได้มีนโยบายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย โดยการส่งเสริมให้มีเขตการค้าเสรีระหว่างกัน มีการจัดตั้งหน่วยงานช่วยเหลือการลงทุนไทย-จีน ณ เมืองเซี่ยงไฮ้ ประเทศจีนและมีข้อเสนอพิเศษด้านการลงทุนให้กับบริษัทข้ามชาติจีนในไทย รวมไปถึงการให้ข้อมูลสภาพการลงทุนในไทย ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการลงทุน”

(เจ้าหน้าที่บริหาร กระทรวงการต่างประเทศ กรมเอเชียตะวันออก (จีน), สัมภาษณ์ออนไลน์  
2023)

สำหรับการสร้างความเชื่อมั่นให้กับบริษัทข้ามชาติและนักลงทุนชาวจีน ไทยได้พยายามในหลากหลายวิธีด้วยกันเพื่อทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีและความเชื่อมั่นแก่การเข้ามาลงทุนในไทย การเข้ามามีบทบาทของภาครัฐทั้งฝ่ายจีนและฝ่ายไทย โดยเฉพาะประเด็นเรื่องของวัฒนธรรมในการทำงานที่แตกต่างกันและความเข้าใจในด้านกฎหมายแรงงานของไทยที่ฝ่ายของบริษัทข้ามชาติจีนต้องเข้าใจให้ลึกซึ้งเพราะเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนเป็นอย่างมาก และเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาในการลงทุนของจีนในประเทศไทย อีกประการสำคัญที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีแก่การลงทุนคือ ประเทศไทยจัดให้มีการเลือกตั้งในปี ค.ศ.2019 เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการเมืองไทย มีการจัดตั้งที่ปรึกษาด้านการลงทุนในไทย การจับคู่ค้าเพื่อการลงทุน การสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการลงทุนในไทยและอำนวยความสะดวกในการติดต่อและการเจรจาทางธุรกิจภายในไทย ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นนโยบายส่งเสริมและความช่วยเหลือของรัฐบาลไทยเพื่อการส่งเสริมการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย (Sompop Manarungsan 2009, 290-367)

ในส่วนของรัฐบาลจีน ได้ให้ความสำคัญในการปรับปรุงกลไกการรับประกันความเสี่ยงในการไปลงทุนต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติจีน เพิ่มมิติทางการเจรจาและสร้างความร่วมมือผ่าน “บริษัทการทูต” และบริษัทจีนเองก็มีความสามารถในการยกระดับเทคโนโลยีและมูลค่าทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์ ขยายขนาดของการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเกี่ยวกับบริษัทข้ามชาติจีนในประเทศไทย พบว่า ยังคงมีความกังวลในเรื่องของการเมืองในไทยที่จะส่งผลกระทบต่อ การเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นอันดับแรก รวมถึงสภาพเศรษฐกิจและค่าเงินบาทของไทยที่มีความผันผวน รวมถึงกฎหมายการลงทุนที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Tan, Chang and Guo 2021)

หลังจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้คลี่คลายลงในปี ค.ศ. 2022 และจีนได้ดำเนินการเปิดประเทศ ผลการสำรวจโดยธนาคารไทยพาณิชย์ได้ชี้ให้เห็นว่าการลงทุนของบริษัทจีนในไทยมีทิศทางที่ดีขึ้น จากเหตุปัจจัยหลายประการ (Siam Commercial Bank 2021) ดังต่อไปนี้ คือ 1) ความเชื่อมั่นโดยรวมของนักลงทุนจีนในไทยยังคงเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างมาก แม้จะยังไม่มีวิธีการจัดการโควิด-19 ให้หายขาดได้ แต่มีนักลงทุนรายใหม่เข้ามาลงทุนในไทยจำนวนมากขึ้น 2) นักลงทุนชาวจีนมองว่าไทยและกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นตลาดที่มีศักยภาพสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการของตนมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจไทยเห็นโอกาสในการขยายตลาดในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันอาจเผชิญกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงขึ้น นักลงทุนชาวจีนให้ความสำคัญกับต้นทุนการดำเนินงานและโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนั้นมีแนวโน้มที่ลดลง 3) การเปลี่ยนโครงสร้างการลงทุนไปสู่การขยายตลาด การเพิ่มขึ้นของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศในภาคบริการของจีน และการบูรณาการห่วงโซ่อุปทานปลายน้ำกำลังลดขนาดโครงการลงทุนของจีนแต่ละโครงการใน

ประเทศไทยลง 4) ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่งได้ซื้อสินค้าจากประเทศไทย และในจำนวนนี้กว่า 80% วางแผนที่จะเพิ่มการซื้อหรือเพิ่มจำนวนซัพพลายเออร์ในประเทศไทยอีก 38% และ 5) มีการเปลี่ยนแปลงประเภทของบริษัทจีนที่มายังประเทศไทย จากบริษัทที่มีฐานการผลิตขนาดใหญ่แบบดั้งเดิมไปเป็นบริษัทเอกชนขนาดเล็ก (ที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่า 300 ล้านบาท) ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่หลากหลาย กล่าวโดยสรุปคือ โอกาสที่บริษัทข้ามชาติจีนจะเข้ามาลงทุนในไทยในช่วงหลังโรคระบาดโควิด-19 จะมีทิศทางที่ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การแข่งขันทางธุรกิจในประเทศไทยจะมีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากบริษัทข้ามชาติจีนพร้อมที่จะโจมตีตลาดในท้องถิ่นด้วยทรัพยากรและเทคโนโลยีที่มีอยู่มากกว่า วิธีการเดียวที่จะสามารถแก้ไขความท้าทายคือต้องเข้าใจพลังขับเคลื่อนของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างละเอียดรอบคอบ (Kantima Phongnairat 2020, 677–690) รวมถึงการใช้การเจรจาต่อรองจากทางภาครัฐ รวมถึงนโยบายต่าง ๆ ระหว่างรัฐบาลจีนและไทย จึงจะสามารถส่งเสริมการค้าการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติจีนในไทยได้ในแนวทางที่ถูกต้องและได้ประโยชน์สูงสุด รวมถึงส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีระหว่างประเทศและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนให้ดีขึ้นได้ (Narongsak Plodmeechai 2022)

## 2. บทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-จีน

ในการวิเคราะห์บทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยองในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-จีน ผู้วิจัยได้นำแนวคิด “การทูตสามเหลี่ยม” (Triangular Diplomacy) ที่เสนอโดย John M. Stopford และ Susan Strange ซึ่งสามารถอธิบายถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐและบริษัทข้ามชาติได้อย่างละเอียดและแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันได้อย่างชัดเจน มาจำแนกลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลจีน รัฐบาลไทยและบริษัทข้ามชาติจีนได้ 3 ลักษณะดังต่อไปนี้ **ความสัมพันธ์ที่ 1** ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีน (Government and Government Relation) **ความสัมพันธ์ที่ 2** ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้ามชาติจีนกับบริษัทไทย (Company and Company Relation) และ**ความสัมพันธ์ที่ 3** ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับบริษัทข้ามชาติจีน (Government and Company Relation) และจากความสัมพันธ์ทั้ง 3 รูปแบบ สามารถอธิบายบทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยองในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศได้ดังต่อไปนี้

**ความสัมพันธ์ที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีน (Government and Government Relation)** คือ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีนในเชิงนโยบายที่เชื่อมโยงและสอดคล้องประสานกัน ปัจจุบัน นอกจากความร่วมมือระดับทวิภาคีผ่านนโยบาย BRI และ Thailand 4.0 ไทยกับจีนยังมีการส่งเสริมการลงทุนผ่านความร่วมมือพหุภาคีทั้งในกรอบความร่วมมืออย่าง Regional Comprehensive Economic Partnership : RCEP และ Asia-



Pacific Economic Cooperation : APEC ซึ่งเป็นการกระชับความสัมพันธ์ไทย-จีนมากขึ้น (Thai-Chinese Trade and Investment Department 2023) การเข้ามาลงทุนของบริษัทจีนผ่านการผลักดันนโยบาย BRI ของจีนทำให้เกิดการเชื่อมโยงด้านแผนนโยบายระหว่างสองประเทศคือ นโยบาย BRI และ Thailand 4.0 โดยจุดเด่นของนโยบาย BRI คือความสามารถในการเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์ของนโยบาย BRI เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติของแต่ละประเทศสมาชิกเข้าด้วยกัน (Aksornsri Panitchasan 2019) เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เป็นไปในลักษณะ “ประชาคมร่วมกัน” (community) คือ ผลประโยชน์ร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน และชุมชนที่มีอนาคตร่วมกันสำหรับมวลมนุษยชาติ และประเทศสมาชิกทุกประเทศเป็นเจ้าของร่วมกัน (Feng, 2020) เช่น การเชื่อมโยงนโยบาย BRI เข้ากับแผนพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศกัมพูชาและลาว และการเชื่อมโยงเข้ากับนโยบาย Thailand 4.0 และโครงการ EEC ของไทย เป็นต้น (Aksornsri Panitchasan 2018, 75-104)

นโยบาย BRI และ Thailand 4.0 เชื่อมโยงกันภายใต้ผลประโยชน์ร่วมกันในด้านการค้าการลงทุนที่เชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านและตลาดโลก ผ่านการเข้ามาลงทุนหรือร่วมลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนและบริษัทในไทย นอกจากนี้ นโยบาย BRI ยังมุ่งผลักดันบทบาทของบริษัทข้ามชาติจีนในเวทีสากล (Anuson Chinvanho 2015, 13-15) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย Thailand 4.0 ที่พยายามขยายความร่วมมือในด้านการลงทุนจากต่างประเทศ เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ ดังนั้นทั้งสองประเทศจึงได้ประโยชน์ร่วมกัน (win-win cooperation) ซึ่งมีส่วนช่วยในผลักดันการพัฒนาความสัมพันธ์ไทย-จีนให้ก้าวหน้าแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และเกิดโอกาสในการพัฒนาร่วมกันทุกด้าน ทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม (Zheng and Katsila 2021) การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน ยังมีส่วนเอื้อประโยชน์ให้รัฐวิสาหกิจจีนและบริษัทจีนได้ออกไปลงทุนโดยผ่านสายสัมพันธ์ในระดับรัฐบาล (Aksornsri Panitchasan 2019)

นอกจากนี้ การออกมาลงทุนต่างประเทศของบริษัทข้ามชาติจีนที่มีศักยภาพและตรงตามความต้องการของไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจให้แข็งแกร่ง มีนัยสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายและรูปแบบความสัมพันธ์ให้มีความสอดคล้องกันมากขึ้น เพื่อขยายขอบเขตและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงาน โดยจะเห็นได้จากถ้อยแถลงร่วมของรัฐบาลไทยกับจีน

“หลังการประชุมเอเปคปี ค.ศ.2023 ที่ไทยเป็นเจ้าภาพ ทั้งสองประเทศได้บรรลุฉันทามติ “การสร้างประชาคมที่มีอนาคตร่วมกันระหว่างไทย-จีน” เนื่องในโอกาสครบรอบ 10 ปีการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์อย่างรอบด้าน ที่นอกจากมีเนื้อหาความร่วมมือด้านความมั่นคง สังคมและวัฒนธรรมแล้ว ยังมีเนื้อหาสำคัญในการส่งเสริมเพื่อประสานกำลังในโครงการ EEC และ Greater Bay Area (GBA) รวมทั้งได้ลงนามเอกสารความร่วมมือต่างๆ ที่ครอบคลุมการลงทุน พาณิชยกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนยิ่งขึ้น”

(เจ้าหน้าที่บริหาร กระทรวงการต่างประเทศ กรมเอเชียตะวันออก (จีน), สัมภาษณ์ออนไลน์ 2023)

การประชุมเอเปคปี ค.ศ.2023 เพื่อการสร้างประชาคมที่มีอนาคตร่วมกันระหว่างไทย-จีน ได้ทำให้เกิดภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือให้แก่นักลงทุนชาวจีนที่จะมาลงทุนในประเทศไทย เพราะเป็นการประชุมระดับโลก อีกทั้งการที่ไทยนั้นเป็นเจ้าภาพก็ได้ส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ไทยนั้นเป็นผู้ที่มีความพร้อม โดยมีผู้นำประเทศเป็นผู้รับประกันในการทำความร่วมมือ สิ่งนี้นับว่าเป็นการเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกันให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในการร่วมมือของไทยกับจีนที่ไม่ใช่เพียงแค่การลงทุนเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนอีกด้วย

**ความสัมพันธ์ที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้ามชาติจีนกับบริษัทไทย (Company and Company Relation)** คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้ามชาติจีนกับบริษัทร่วมทุนในประเทศไทยในเชิงความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการเชิงธุรกิจระหว่างประเทศ บริษัทจีนที่เข้ามาลงทุนในไทยนั้นได้รับการสนับสนุนจากนโยบาย BRI ที่มีเป้าหมายสำคัญในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกทั่วโลกเข้าด้วยกัน จึงเป็นโอกาสดีที่ไทยจะได้รับผลประโยชน์จากการเชื่อมโยงจีนกับเศรษฐกิจโลกอย่างกว้างขวางและแนบแน่นมากขึ้น ทั้งการขยายขอบเขตความร่วมมือ ขยายตลาดการส่งออกสินค้าที่มีไทยเป็นฐานการผลิต นอกจากนี้ด้วยข้อได้เปรียบด้านยุทธศาสตร์ที่ตั้งของประเทศไทยที่อยู่ศูนย์กลางของ ASEAN มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีการพัฒนาต่อเนื่องและความน่าสนใจของนโยบายการส่งเสริมการลงทุน ไทยจึงเป็นหนึ่งในประเทศปลายทางในการลงทุนจากจีน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการขยายตลาดสู่อาเซียน โดยเฉพาะในภาคบริการและเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น (Siam Commercial Bank 2022)

นอกจากนี้การเชื่อมโยงอุตสาหกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์ Made in China 2025 ยังช่วยเอื้อต่อการปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อส่งออกสินค้าคุณภาพจากไทยไปจีน (Aksornsri Panitchasan 2019) เนื่องจากที่ผ่านมาสินค้าที่ไทยส่งไปจีนเป็นเพียงวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนมูลค่าต่ำเพื่อนำไปประกอบที่จีน ไทยจึงเป็นเพียงหนึ่งในห่วงโซ่อุปทานของจีนเท่านั้น แต่การที่บริษัทข้ามชาติจีนเข้ามาลงทุนในไทยที่มุ่งผลิตสินค้าคุณภาพสูงที่ใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้โครงสร้างการผลิตของไทยต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย โดยการปรับตัวให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพหรือสินค้านวัตกรรมเพื่อป้อนอุตสาหกรรมของจีน จึงเป็นโอกาสที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าพัฒนาการส่งออกสินค้าที่ใช้นวัตกรรมมากขึ้น

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบริษัทข้ามชาติจีนและบริษัทไทยสามารถจำแนกความสัมพันธ์ได้ทั้งหมด 5 ลักษณะดังต่อไปนี้ 1) การลงทุนและการร่วมทุนในธุรกิจการผลิต อสังหาริมทรัพย์ และพลังงาน 2) การค้าและการส่งออก โดยร่วมมือกับบริษัทไทยเพื่อสร้างเครือข่ายการจัดจำหน่าย ขยายการเข้าถึงตลาด และเข้าถึงฐานผู้บริโภคที่แข็งแกร่งของไทย 3) โครงการโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างเครือข่ายการขนส่ง ท่าเรือ ทางรถไฟ เพื่อต่อยอดในอุตสาหกรรมอื่น ๆ และการนำเข้าส่งออกระหว่างไทยกับจีน 4) เทคโนโลยีและนวัตกรรม บริษัท

ข้ามชาติจีนที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและโทรคมนาคม ได้ร่วมมือกับบริษัทไทยเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนา เช่น รถยนต์ไฟฟ้า เทคโนโลยี 5จี และปัญญาประดิษฐ์ เพื่อตอบโจทย์ธุรกิจและอุตสาหกรรมในอนาคต และ 5) การท่องเที่ยวและการบริการ บริษัทข้ามชาติของจีนได้ลงทุนโรงแรมและรีสอร์ท ร่วมกับผู้ประกอบการไทยที่ขาดกำลังทุนหรือต้องการเพิ่มการลงทุน ทั้งนี้เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มามากขึ้น การลงทุนเหล่านี้มีส่วนช่วยให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยเติบโตและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างสองประเทศ (Amata Corporation Public Company Limited n.d.) (Office of Industrial Economics 2017)

หากวิเคราะห์การเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยองจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันบริษัทข้ามชาติจีนได้หันมาลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมด้านยานยนต์และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น (Office of Industrial Economics, 2017) โดยสองอันดับแรกที่มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากจีนมากที่สุดในปี ค.ศ.2022 คือ ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และผลิตภัณฑ์โลหะและเครื่องจักร ตามลำดับ (Foreign Investment Cooperation Division 2023) ซึ่งการลงทุนจากจีนมีทิศทางเติบโตขึ้น และมีการขอส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ไทยต้องการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในประเทศ บริษัทจีนขนาดใหญ่ที่เข้ามาลงทุนส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้า (EV) และชิ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับ EV อุตสาหกรรมดิจิทัลรายใหญ่ ( Nakarin Srilert 2023)

“ปัจจุบันมีบริษัทจีนในนิคมอุตสาหกรรมไทยจีนจังหวัดระยองจำนวน 220 บริษัท ซึ่งทั้งหมดเป็นบริษัทที่เน้นการผลิตสำหรับส่วนประกอบต่าง ๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องจักรเป็นหลัก ส่วนบริษัท จงเซ่อ รับเบอร์(ไทยแลนด์) จำกัดเป็นบริษัทผลิตรายยนต์ ขนาดใหญ่ที่สุดในลัญชาตินจีนที่มการลงทุนสร้างฐานการผลิตในประเทศไทยเป็นบริษัทแรก”

(ประธานกรรมการบริหาร, บริษัท พัฒนานิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง 2023)

โดยในปัจจุบันจะมีความหลากหลายของบริษัทข้ามชาติในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน ซึ่งส่วนใหญ่จะเข้ามาลงทุนโดยผ่านการส่งเสริมการลงทุน BOI ของไทย และมีบริษัทพัฒนานิคมอุตสาหกรรมไทย-จีนจังหวัดระยอง เป็นตัวกลางในการดำเนินงานด้านเอกสาร การจัดหาที่ดิน การรับเหมาก่อสร้างและการประสานงานต่าง ๆ กับรัฐบาลไทยและรัฐท้องถิ่น ตัวอย่างรายชื่อบริษัทข้ามชาติจีนที่เข้ามาลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง เช่น China World best Group, World best Household Textiles (Thailand), Hier ร่วมกับ TWZ Cooperation, Dongyun, Platinum motorsale, Changlong Foods, Thai-China Flavours and Fragrances Industry, Beijing Tong Ren Tang, CNPC (Sinopec, Sinochem, CNOOC), Kunming Taxian, Holly Group, CITIC Group ect. และ Changan Automobile ซึ่งเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้าและระบบขับเคลื่อนอัจฉริยะ และเป็นผู้ผลิต

รถยนต์รายใหญ่อันดับ 4 ของจีน และในปี ค.ศ.2023 บริษัทดังกล่าวยังได้ตัดสินใจลงทุนตั้งโรงงานผลิตรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย เพื่อใช้ไทยเป็นฐานการผลิตรถยนต์พวงมาลัยขวา ด้วยเงินลงทุน 9,800 ล้านบาท (M-Report 2023) จึงจะเห็นได้ว่าการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยมีอัตราที่เพิ่มจำนวนที่มากขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ โดยมีเหตุผลสนับสนุนหลายประการทั้งบทบาทของการสร้างความเชื่อมั่นผ่านผู้นำประเทศ การส่งเสริมผ่านนโยบาย การสะท้อนปัญหาจากนักลงทุน รวมถึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ทำให้สภาพแวดล้อมการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นมาก

**ความสัมพันธ์ที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับบริษัทข้ามชาติจีน (Government and Company Relation)** คือความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับบริษัทข้ามชาติจีนในเชิงความสัมพันธ์ในมิติทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นระหว่างกัน โดยลักษณะการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยสามารถสรุปโดยแบ่งเป็นช่วงเวลาได้ตามตารางดังต่อไปนี้

**ตารางที่ 1** ลักษณะการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย

ปี ค.ศ.	ลักษณะการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย	นโยบายส่งเสริม
ช่วงทศวรรษ 1990	จีนเริ่มมาลงทุนในไทยมากขึ้น อัตราการเติบโตของการลงทุนจากจีนมาไทยเพิ่มขึ้นกว่า 300%	-ยุทธศาสตร์การก้าวออกไป -โครงการ Eastern Sea Broad (ESB)
ปี ค.ศ. 2001 – 2006	โครงการที่ลงทุนในช่วงนี้ส่วนใหญ่ได้แก่ ผลิตภัณฑ์โลหะและเครื่องจักร สินค้าเกษตร สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์และกระดาษ	ยุทธศาสตร์การก้าวออกไป
ปี ค.ศ. 2007 – 2015	ลักษณะธุรกิจที่จีนเข้ามาลงทุนในไทยช่วงนี้ยังคงอยู่ในกลุ่มประเภทเดียวกับช่วงก่อนหน้า ได้แก่ สิ่งทอ ยางพารา เคมีภัณฑ์ การแปรรูปอาหาร การหลอมโลหะที่ไม่ใช่เหล็ก การค้า การโรงแรม ร้านอาหาร และอสังหาริมทรัพย์	-ยุทธศาสตร์การก้าวออกไป -นโยบาย “ข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” -นโยบายไทยแลนด์ 4.0 และโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
ปี ค.ศ. 2015-2019	บริษัทข้ามชาติจีนหันมาลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมด้านยานยนต์และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ประเภทไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และผลิตภัณฑ์โลหะและเครื่องจักร	-นโยบาย “ข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” -นโยบายไทยแลนด์ 4.0 และโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ปี 2020 ถึงปัจจุบัน	การลงทุนทางตรงเพื่อผลิตรถยนต์พลังงานไฟฟ้า 100% (Electric Vehicle) มีการเปิดโรงงานและตั้งฐานการผลิตในไทย ซึ่งช่วยเพิ่มการแข่งขันในตลาดรถยนต์ไฟฟ้าไทยและเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค	-นโยบาย “ซอริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” -นโยบายไทยแลนด์ 4.0 และโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
---------------------	--	--

ที่มา : เจษฎาพัญ ทองศรีนุช (2016) ดุษฎีนิพนธ์ สืบทอดนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทยต่อจีน: นโยบาย ปักจี้ และข้อเสนอแนะ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และกองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ. (2023). สถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ รายเดือนสะสมปี 2565 (มกราคม-ธันวาคม) โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้จากแต่ละช่วงเวลาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 นโยบายของจีนกับไทย เริ่มมีการเชื่อมโยงกันและค่อย ๆ พัฒนามาจนถึงยุคปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ลักษณะของการลงทุนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา และธุรกิจที่บริษัทข้ามชาติจีนมาลงทุนในไทยก็มีความละเอียด ซับซ้อนและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น ภาพรวมของการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย โดยเฉพาะในนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยองนั้น ช่วยส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจร่วมกันของทั้งสองประเทศ ยกกระดับเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดระยอง สร้างภาพลักษณ์ของโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกให้มีความน่าเชื่อถือ ทั้งการรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้และเทคโนโลยี การรักษาผลประโยชน์ของชาติ รวมทั้งการทำวิจัยและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ร่วมกัน เกิดการจ้างงานและสร้างอาชีพซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศในด้านเศรษฐกิจไม่เพียงสามารถวัดได้จากข้อมูลด้านปริมาณเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ในเชิงลึกด้านคุณภาพอีกด้วย ซึ่งนับวันยิ่งกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการกระชับความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ (Kanit Saengsuphan 2018) (Supreechaya Bunmak 2019, 1382-1384)

“ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลจีนกับบริษัทข้ามชาติจีนในประเทศไทยนั้นจะเป็นในลักษณะของการส่งเสริมการลงทุน การให้กำลังใจและช่วยจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ ผ่านการเจรจาทางการทูตหรือการประชุมข้อตกลงต่าง ๆ มุ่งเน้นในการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ แต่ก็จะมีการควบคุมการถ่ายโอนเงินออกนอกประเทศอย่างเข้มงวดเช่นกัน ซึ่งจะแตกต่างจากลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับบริษัทข้ามชาติจีนคือ รัฐบาลไทยให้การยอมรับในข้อกำหนดที่ทางบริษัทและนักลงทุนจีนต้องการอย่างเหมาะสม มีผู้ประกอบการจำนวนมากขึ้นที่ได้รับการยอมรับให้ลงทุนในประเทศไทย บางครั้งก็ช่วยให้ผ่านข้อกำหนดการลงทุนได้ถ้าหากขาดคุณสมบัติเล็กน้อย แต่การตรวจสอบต่าง ๆ จะค่อย ๆ เป็นมาตรฐานและเข้มงวดยิ่ง ๆ ขึ้นไป”

(ประธานกรรมการบริหาร, บริษัทพัฒนานิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง 2023)

ปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของรัฐบาลไทยกับบริษัทข้ามชาตินั้นเกิดขึ้นจากการผลักดันภายใต้



นโยบายของรัฐบาลไทย คือ ไทยแลนด์ 4.0 เชื่อมโยงเข้ากับนโยบาย “ข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ของจีน โดยมีการผลักดันโครงการ EEC มีการดำเนินโครงการนำร่องในช่วงแรกด้วยการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรมระยองไทย-จีน ซึ่งเป็นนิคมอุตสาหกรรมจีนแห่งแรกในไทย เริ่มดำเนินการในปี ค.ศ. 2006 โดยอมตะ กรุ๊ป และ Holley Group (เป็นนิคมอุตสาหกรรมนอกประเทศแห่งแรกของจีน) มีการสร้างเขตพื้นที่อุตสาหกรรมให้บริษัทจากประเทศจีนเข้ามาลงทุนสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ต่อมาในปี ค.ศ. 2012 ได้ก่อตั้งบริษัท พัฒนาอสังหาริมทรัพย์เพื่อการอุตสาหกรรมระยอง ไทย-จีน จำกัด โดยเป็นการร่วมทุนระหว่าง Zhejiang Holley Global Industrial Development Co., Ltd. (49%) บริษัท อมตะซิตี้ ระยอง จำกัด (30%) และบริษัท อมตะคอร์ปอเรชั่น จำกัด มหาชน (21%) ปัจจุบัน เขตนิคมอุตสาหกรรมระยองไทย-จีนกลายเป็นหนึ่งในศูนย์กลางกลุ่มอุตสาหกรรมฐานการผลิตและส่งออกของจีนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน มีโรงงานมากกว่า 170 โรงงาน มีมูลค่ารวมประมาณ 12 พันล้านเหรียญสหรัฐ (Amata Corporation Public Company Limited n.d.) ซึ่งอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ประกอบไปด้วย อุตสาหกรรมชิ้นส่วนรถยนต์และจักรยานยนต์ เครื่องจักร พลังงานใหม่ ทรัพยากรใหม่ เครื่องใช้ไฟฟ้า วัสดุก่อสร้างและฮาร์ดแวร์ (China-Thailand Rayong Industrial Park n.d.) ทั้งนี้ พื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีนยังได้ดึงดูดเงินทุนจากจีนกว่า 4.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (ราว 1.56 แสนล้านบาท) รวมถึงก่อให้เกิดการจ้างงานคนในท้องถิ่นมากกว่า 45,000 อัตรา (RRCT Co., Ltd., 2022) นอกจากนี้ นโยบายของรัฐบาลไทยที่ช่วยส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ยังมีโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเปิดโอกาสให้บริษัทจีนเข้าร่วมลงทุนใน 5 โครงการ ได้แก่ สนามบินนานาชาติอู่ตะเภา รถไฟความเร็วสูงเชื่อม 3 สนามบิน ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือมาบตาพุด และ Digital Infrastructure (5G/Fiber/Data Center) (Kanit Saengsuphan 2018) รวมทั้งโครงการความร่วมมือรถไฟความเร็วสูงไทย-จีน ที่จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากจีนสู่ไทย

### 3. แนวทางการบริหารจัดการและการวางนโยบายของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมบทบาทของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย

การบริหารจัดการและการวางนโยบายของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมบทบาทของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นเป็นจุดสำคัญที่จะเป็นการวางรากฐานความมั่นคงของความร่วมมือระหว่างไทยกับจีนในอนาคต ซึ่งสามารถป้องกันเหตุปัจจัยที่อาจจะเกิดขึ้นและสร้างผลกระทบต่อความสัมพันธ์และความร่วมมือไทยกับจีน โดยเฉพาะบทบาทของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐอย่าง “บริษัทข้ามชาติจีน” ที่นับวันยังมีบทบาทและความสำคัญในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับจีน อีกทั้งยังมีอิทธิพลทั้งต่อรัฐบาลจีนและรัฐบาลไทยในด้านการกำหนดนโยบาย ตอบรับนโยบาย รวมถึงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและกำลังสนับสนุนทางการเมืองอย่างมีนัยยะสำคัญ ดังนั้นการวางแผนแนวทางการบริหารจัดการและจัดทำนโยบายของรัฐบาลไทยต่อบริษัทข้ามชาติจีนเหล่านี้ ทั้งที่ได้เข้ามาลงทุนและมีบทบาทในไทยแล้ว และในอนาคตที่จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นนั้น ควรมีความชัดเจน เหมาะสมและครอบคลุม ดังนี้

### 3.1 ด้านการลงทุน

การลงทุนถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างและพัฒนาความร่วมมือระหว่างไทยกับจีนในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในช่วงหลายปีมานี้ ไทยมีนโยบายดึงดูดการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีน ทำให้การลงทุนของจีนในไทยมีมากขึ้น ส่งผลให้ความสัมพันธ์ไทย-จีนดีขึ้น (Pittaya Suwakhan 2006) ข้อตกลงระหว่างประเทศก็เอื้อต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ด้านการค้าการลงทุนไทย-จีน (Li 2011) บทบาทของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยที่มากขึ้นยังส่งผลต่อความสัมพันธ์ในมิติอื่น ๆ เช่น การดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ เสถียรภาพทางสังคม และภาคประชาสังคม ดังนั้น การส่งเสริมบทบาทบริษัทข้ามชาติจีนผ่านการทำข้อตกลงที่ส่งเสริมการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย ด้วยการอำนวยความสะดวกและลดอุปสรรคในการลงทุนนั้นเป็นอีกช่องทางที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ไทย-จีนให้มีความแน่นแฟ้นมากขึ้น ทั้งนี้ การสร้างบรรยากาศที่ดีในการลงทุนให้กับนักลงทุนต่างชาติ ควรมีการพัฒนาทักษะแรงงานไทย สนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาวัสดุที่ใช้ในการผลิต ส่งเสริมและชักจูงให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เร่งการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และทบทวนและแก้ไขกฎหมายต่างๆที่ไม่ชัดเจน ตลอดจนลดความซ้ำซ้อนในการติดต่อหน่วยงานเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก (Watcharee Thinthani, Sa-ard Banjerdrit, Bunruang Sriharan and Wongteera Suwannin 2015, 54-63)

โดยในปัจจุบัน การลงทุนในพื้นที่ EEC ควรให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การคำนึงถึงประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งการให้สิทธิพิเศษเพิ่มเติมสำหรับนักลงทุนชาวจีนและชาวต่างชาติ และผู้ประกอบการชาวจีนและชาวต่างชาติที่วางแผนมาลงทุนที่ไทย เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อกรขาเข้า ธุรกรรมทางการเงิน การถือครองที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ การย้ายถิ่นฐานและพำนักรในประเทศไทย การหักเงินพิเศษ และสิทธิพิเศษอื่นๆ ซึ่งจะช่วยเสริมความแข็งแกร่งของรากฐานที่มีอยู่และนำไปสู่การเติบโตทางธุรกิจที่ยั่งยืน (Eksiri Niyomsilp, Ntapat Worapongpat and Chanchai Bunchapattanasakd 2020, 219-227) นอกจากนี้ การส่งเสริมการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยควรเป็นไปตามแนวทางดังต่อไปนี้ คือ 1) ไทยควรศึกษาทิศทางเศรษฐกิจจีนเพื่อรองรับการขยายตัวของบริษัทข้ามชาติจีนในต่างประเทศ เพื่อให้ไทยจะได้ประโยชน์และลดผลกระทบจากการเข้ามาลงทุนของจีน และเพื่อให้ทั้งสองประเทศมีการพัฒนาและเติบโตไปพร้อมๆกัน 2) เร่งการเจรจาโครงการรถไฟความเร็วสูงที่สามารถเชื่อมโยงจีน ไทย เวียดนาม ลาว มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาค 3) ใช้ข้อได้เปรียบด้านความสัมพันธ์ไทย-จีนที่มีมาอย่างยาวนาน ในการยกระดับและขยายความร่วมมือในด้านต่างๆให้ลึกซึ้งมากขึ้น (Li 2011)

### 3.2 ด้านการศึกษา

ถึงแม้ไทยจะมีข้อได้เปรียบทางด้านการลงทุนและสามารถดึงดูดนักลงทุนชาวจีนและบริษัทข้ามชาติจีนเข้ามาลงทุนได้เป็นจำนวนมาก แต่ไทยก็ต้องมีการพัฒนาตัวเองตลอดเวลาเพื่อรับมือให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของตลาด ทั้งการพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพ ขั้นตอนการติดต่อประสานงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไข ข้อได้เปรียบต่าง

ๆ จะไร้ความหมายทันที รวมทั้งการพยายามเรียนรู้ภาษาจีนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับคนจีนต่อการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการลงทุนอย่างต่อเนื่อง และสร้างความมั่นคงและรายได้ให้ไทยในระยะยาว (Kantima Phongnairat 2020, 677–690) ในส่วนนี้ไม่เพียงแต่ควรที่จะส่งเสริมด้านการศึกษาภาษาจีนเท่านั้น วัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมการทำงานกับชาวจีนก็เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมและสร้างบรรยากาศที่ดีในการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย ทั้งนี้ จึงควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมระหว่างกัน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เสมอภาคและเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังควรเพิ่มทักษะและหลักสูตรการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยให้มีความเข้มข้นและตอบโจทย์ต่อความต้องการของจีนด้วย เช่น มุ่งเน้นการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปัญญาประดิษฐ์ การบริการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษาในไทยและจีน เพื่อสร้างเครือข่ายการศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกัน ใช้ประโยชน์จากสถาบันการศึกษาของจีนในไทยเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้และเป็นตัวกลางในการเชื่อมประสานความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาทักษะความรู้เกี่ยวกับจีนในไทยให้มากขึ้น และควรให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัย เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของประเทศไทยอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน ซึ่งจะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการประเมินสถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง และยังเป็นการสร้างความมั่นใจในการดำเนินความร่วมมือ และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

### 3.3 ด้านภาคประชาสังคม

ภาคประชาสังคมและประชาชนถือเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดแต่มีส่วนสำคัญมากที่สุด เพราะการได้รับการสนับสนุนจากภาคประชาสังคมจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือตั้งแต่ระดับที่เล็กที่สุดสู่ระดับที่ใหญ่ที่สุด และนั่นหมายถึงการสร้างรากฐานความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งรัฐบาลไทยจึงควรเพิ่ม “การรับรู้” ให้กับประชาชนในพื้นที่ที่เกิดการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีน และพื้นที่อื่น ๆ ที่มีการวางแผนเพื่อการลงทุนและสร้างความร่วมมือระหว่างไทยกับจีนในอนาคต ทั้งนี้ การรับรู้ของภาคประชาสังคมยังเป็นหนึ่งในแนวคิดสำคัญของประธานาธิบดีสีจิ้นผิงที่มีมุมมองต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและสร้างความร่วมมือระหว่างกัน โดยเชื่อว่ามนุษยในโลกทุกคนล้วนแล้วแต่มีชะตาชีวิตภายใต้ชุมชนเดียวกัน (community with a shared future for mankind) ทั้งนี้ ยังมีรายงานวิจัยที่ยืนยันว่า ปัจจัยความสำเร็จของโครงการ EEC ทั้ง 8 ประการนั้น<sup>7</sup> สิ่งสำคัญที่สุดคือปัจจัยด้าน “พัฒนาการสื่อสาร” ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้ได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากภาคประชาชนในชุมชน ลดแรงต่อต้านของประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งกลุ่มที่ได้ประโยชน์และกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ EEC หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้าง “การรับรู้” ที่ถูกต้องและชัดเจนแก่ประชาชนในพื้นที่ (Pariya Rinrattanakorn 2020, 30-40) ดังนั้น การเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทย จะสามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-จีนได้ ก็ต่อเมื่อมีการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่และประชาชนไทย โดยเฉพาะในประเด็นที่อาจก่อให้เกิดอุปสรรค

<sup>7</sup> พัฒนานวัตกรรม พัฒนาคมนาคม พัฒนากฎระเบียบ พัฒนาพื้นที่ พัฒนาการลงทุน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาอุตสาหกรรม และพัฒนาการสื่อสาร (Pariya Rinrattanakorn 2020, 30-40)

ในด้านการลงทุน เช่น การเข้ามาลงทุนของจีนจะเป็นการสร้าง “กบฏกั้น” (อย่างที่เกิดขึ้นในลาวและศรีลังกา) หรือไม่ รัฐบาลมีนโยบายเพื่อป้องกันผลประโยชน์ของผู้ประกอบการในประเทศและผลประโยชน์ของชาติอย่างไร และสุดท้ายจะได้ประโยชน์ร่วมกันหรือไม่

### สรุปและอภิปรายผล

จากสภาพการณ์การเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในประเทศไทยในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดระหว่างไทย-จีนที่มีมาอย่างยาวนาน และการที่ประเทศไทยมีนโยบายด้านเศรษฐกิจที่เน้นให้เกิดการลงทุน ทำให้นักลงทุนจีนสนใจลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการเชื่อมประสานนโยบาย BRI และนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ภายใต้โครงการ EEC ในด้านการค้าและการลงทุน ทำให้ไทยและจีนมีความสัมพันธ์ด้านการค้าและการลงทุนเพิ่มมากขึ้น และส่งผลที่ดีต่อความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ อย่างมีนัยยะสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ (International Political Economy) ที่กล่าวว่าบริษัทข้ามชาตินั้นมีบทบาทเพิ่มขึ้นในยุคที่แนวคิดเสรีนิยมแบบทุนนิยมเป็นที่แพร่หลายไปทั่วโลก (Stopford and Strange 1991) ซึ่งในทฤษฎีนี้แสดงให้เห็นว่าบริษัทข้ามชาติจีนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการผลักดันทั้งความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยในปี ค.ศ.2022 จีนเป็นประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนจากบริษัทข้ามชาติจีนในไทยเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 18 ของมูลค่าเงินลงทุนจากต่างประเทศที่ยื่นขอรับการส่งเสริมทั้งหมด

และเมื่อพิจารณาบทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยอง ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-จีน ภายใต้แนวคิด “การทูตสามเหลี่ยม” (Triangular Diplomacy) ที่เสนอโดย John M. Stopford และ Susan Strange เราจะพบว่า สามารถอธิบายรูปแบบความสัมพันธ์ใน 3 ลักษณะ คือ

ความสัมพันธ์ที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีน (Government and Government Relation) ซึ่งให้ความสำคัญกับบทบาทด้านการเมืองเป็นอันดับแรก โดยรัฐบาลของทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ในการผลักดันนโยบายให้สอดคล้องกัน สร้างเวทีการเจรจาเพื่อขยายขอบข่ายความร่วมมือ เป็นการปูทางให้กับบริษัทข้ามชาติจีน เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งในส่วนของนโยบายที่ผลักดันบทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนในนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยองคือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบริษัทไทยกับบริษัทข้ามชาติจีนภายใต้การส่งเสริมผ่านนโยบาย BRI และโครงการ EEC ที่สอดคล้องกัน มุ่งเน้นกลุ่มนักลงทุนจากจีน โดยมีการจัดทำโครงการก่อสร้างความเชื่อมโยงทั้ง ท่าเรือ สนามบินและรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน เป็นการสร้างบรรยากาศการลงทุนที่น่าเชื่อถือและเอื้อประโยชน์สำหรับการลงทุนระหว่างไทยกับจีนที่เข้มแข็ง อำนาจความสะดวกให้กับบริษัทข้ามชาติจีนที่จะเข้ามาลงทุนในพื้นที่

ความสัมพันธ์ที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทข้ามชาติจีนกับบริษัทไทย (Company and

Company Relation) บริษัทข้ามชาติจีนกับบริษัทไทยได้มีการสร้างกลุ่มทางตลาดและการเกี่ยวกระหว่ง มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและสร้างสนามการแข่งขันเพื่อให้ธุรกิจและบริษัทไทยเกิดความกระตือรือร้นและมีความแข็งแกร่งมากขึ้น โดยที่ไม่ต้องออกไปแข่งขันในต่างประเทศ ซึ่งอาจมีความเสี่ยงที่สูงและต้องใช้เงินทุนที่มาก สามารถพัฒนาทักษะในการพัฒนาธุรกิจ การบริหารจัดการและเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์ได้แม้อยู่ในประเทศไทย โดยมีคู่แข่งหรือคู่ร่วมมือคือบริษัทข้ามชาติจีน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เกิดบริษัทร่วมทุนใหม่ ๆ ระหว่างบริษัทข้ามชาติจีนกับบริษัทไทยขึ้น สิ่งนี้ได้ยกระดับสภาพเศรษฐกิจการค้าภายในประเทศไทย รวมถึงรายได้จากการจ้างงานและการส่งออกสินค้าได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างบริษัทข้ามชาติจีนและบริษัทไทยยังเอื้อประโยชน์ต่อการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน จังหวัดระยองได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการบริหารจัดการองค์การภายใน การบริหารความเสี่ยงกับธุรกิจและชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะการบริหารจัดการระหว่างบริษัทข้ามชาติจีนกับรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สิทธิประโยชน์จากการงดเว้นหรือลดหย่อนภาษี เกิดการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีที่เอื้อต่อกันในกระบวนการผลิต นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายยังได้ตอบรับและปฏิบัติตามแนวนโยบายของรัฐบาลทั้งสองฝ่ายอีกด้วย ซึ่งในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่บริษัทข้ามชาติจีนและบริษัทไทยจะได้ประโยชน์ร่วมกันเท่านั้น รัฐบาลของทั้งสองประเทศยังได้ประโยชน์ร่วมด้วยเช่นเดียวกัน

ความสัมพันธ์ที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับบริษัทข้ามชาติจีน (Government and Company Relation) เนื่องด้วยนโยบายของทั้งไทยและจีนนั้นสอดคล้องและสอดคล้องประสานกันอย่างแนบชิด โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การก้าวออกไปของรัฐบาลจีนในช่วงปี ค.ศ. 1999 นั้นได้ปูพื้นฐานสำคัญในการผลักดันบทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนในต่างประเทศ ผนวกกับนโยบาย BRI ในปี ค.ศ.2013 ที่เน้นย้ำบทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนมากขึ้นในเวทีการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ Zeng and Williamson (2003) ที่มองว่า นโยบาย BRI ล้วนแล้วแต่ช่วยส่งเสริมกระบวนการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยซึ่งเป็นคู่ค้าสำคัญกับจีนเล็งเห็นถึงบทบาทและความสำคัญของบริษัทข้ามชาติจีนในลักษณะที่เป็นตัวแทนของรัฐบาลจีนในการเข้ามาลงทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ เป็นการได้ประโยชน์ระหว่างกันแบบชนะร่วมกัน และที่สำคัญ การให้บทบาทและความสำคัญกับบริษัทข้ามชาติจีนของรัฐบาลไทยเช่นนี้ ยังได้ส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ของไทยกับจีนทั้งในมิติเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ การบริหารจัดการระหว่างประเทศและธุรกิจระหว่างประเทศดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

แต่ถึงกระนั้น เพื่อการพัฒนาในด้านนโยบายและการส่งเสริมการลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รัฐบาลไทยยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเร่งการพัฒนาพื้นที่ EEC โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการลงทุนและเชื่อมโยงด้านโครงข่ายและการขนส่งเข้ากับนโยบาย BRI ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ต้องมีการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายเพื่อลดขั้นตอน และความซับซ้อนในการ



ดำเนินงานด้านการลงทุนให้แก่บริษัทข้ามชาติจีน แต่ยังคงไว้ซึ่งความไม่เสียเปรียบของบริษัทไทยในพื้นที่ รัฐบาลไทยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการทบทวนข้อพิจารณาการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกำหนดถึงระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อชุมชนและคนในพื้นที่ให้ครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อุตสาหกรรมหลักที่ตอบโจทย์ต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เพิ่มการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีจากจีนสู่ไทย สุดท้ายจะต้องมีการส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาและต่อยอดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ร่วมกัน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันของทั้งสองประเทศ และทั้งหมดนี้จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาต่อยอดความสัมพันธ์ที่มั่นคงและยั่งยืนของไทยกับจีน ภายใต้บทบาทของบริษัทข้ามชาติจีนในอนาคต

### ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

อย่างไรก็ตาม แนวทางส่งเสริมบทบาทของบริษัทข้ามชาติจีนในไทยในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนในระดับการบริหารจัดการและการวางนโยบายในอนาคตควรคำนึงถึง 3 องค์ประกอบสำคัญเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีบทบาทอำนาจ หรือพึ่งพาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป

องค์ประกอบแรกคือ การคำนึงถึงประเทศชาติ สังคม และประชาชน กล่าวคือ เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของไทย และเป้าหมายของนโยบาย BRI ในการสร้างประชาคมโลกที่มีสันติภาพ เสถียรภาพ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Peace, Stability and Sustainable Development) ผู้บริหารประเทศจึงควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติและผลกระทบของธุรกิจภายในประเทศเป็นหลัก นอกจากการมุ่งเป้าไปที่ตัวเลข GDP ที่สูงขึ้น มูลค่าการลงทุนที่ขยายตัว ยังต้องให้ความสำคัญกับผลตอบแทนที่ได้จากการส่งเสริมบริษัทข้ามชาติจีน ที่จะส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไปพร้อมกันได้ อย่างไรก็ตาม รวมถึงการสร้างเสถียรภาพทางสังคม ทบทวนหลักการในการพิจารณาการส่งเสริมการลงทุนที่คำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบทางสังคม เพื่อร่วมสร้างสังคมสีเขียว ไม่สร้างความเสียหายต่อประชาชนในพื้นที่ กำหนดให้บริษัทข้ามชาติจีนจัดทำบรรษัทภิบาล (Corporate Social Responsibility : CSR) โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านโครงการเรียนรู้สู่ชุมชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศรอบข้างที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกต่อต้านของคนในพื้นที่ และวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนท้องถิ่น ส่งเสริมการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กรไทย-จีน เพื่อปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจอันดีระหว่างกันในระยะยาว

องค์ประกอบที่ 2 คือ การได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย (Win-Win Situation) โดยส่งเสริมการลงทุนที่สร้างประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายบนความเสมอภาค (Equity) กล่าวคือ ไม่ใช้การพึ่งพาการช่วยเหลือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป จนอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในระยะยาว การเข้ามาลงทุนจากนักลงทุนต่างชาตินั้นถือเป็นสิ่งที่ดี แต่ตามหลักการแล้วไม่ควรให้

ชาติใดชาติหนึ่งผูกขาดการลงทุนเกินกว่าร้อยละ 50 ของสัดส่วนนักลงทุนต่างชาติทั้งหมดที่เข้ามาลงทุน เพราะจะทำให้ตลาดเกิดการผูกขาด และการบริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ในพื้นที่จะยากมากขึ้น อย่างที่เคยเกิดขึ้นในเมืองสีหนุวิลล์ ประเทศกัมพูชา ดังนั้นควรส่งเสริมการเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติจีนในสัดส่วนที่เหมาะสม ส่งเสริมความร่วมมือแบบพหุภาคีเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ เพื่อหาสมดุล รักษาอัตลักษณ์ของชาติ และส่งเสริมอธิปไตยของทั้งสองประเทศ

และองค์ประกอบสุดท้าย คือ ความร่วมมืออย่างยั่งยืน (Sustainability) สนับสนุนบริษัทข้ามชาติจีนผ่านการส่งเสริมการใช้โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ BCG โมเดล<sup>8</sup> ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งจะทำให้ในอนาคตประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้ ถึงแม้จะมีการเคลื่อนย้ายทุนของจีนไปลงทุนในประเทศอื่น อีกทั้งยังสามารถคงสภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากร คุณภาพแรงงานและระบบนิเวศทางสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจให้ยั่งยืนได้

## References

- Adams, John Russell. 2008. "A Case Study of The Role of Multinational Corporations in Sino-U.S. Relations and International Affairs." Master's thesis. Arts in Liberal Studies, Georgetown University.
- Aksornsri Panitchasan. 2021. *Seminar on BRI, a big issue, Thai media, ASEAN media*. Bangkok: Institute of Asian Studies. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Aksornsri Panitchasan. 2018. "The Belt and Road Initiative (BRI) of China: A Case Study of Linking EEC Projects". *Asia Paradarsana*, 39 (2): 75-104. (in Thai)
- Aksornsri Phanitchasan. 2019. *The Rise of China: China thinks big, looks far*. Bangkok: Se-Education, PCL. (in Thai)
- Amata Corporation Public Company Limited. n.d.. "Thai-Chinese Industrial Zone." Accessed <https://www.amata.com/th/84-city-development/750-thai-chinese-industrial-zone-2> (in Thai)
- Arts, Bas. 2003. "Non-State Actors in Global Governance: Three Faces of Power." Working Paper 2003/4. Preprints of the Max Planck Institute for Research on Collective Goods. <https://www.econstor.eu/handle/10419/85112>.
- Chayanis Methasitrawikul. 2020. "New Diplomacy: Balancing Three Disciplines for Expanding the Concept of Diplomacy in the 21st Century". *Journal of Social Sciences and Humanities*, 46 (1): 90-112. (in Thai)
- China-thailand Rayong Industrial Park. n.d.. "Development plan of Thai-China Rayong Industrial Park". Accessed <http://www.sinothaizone.com/about.php?cid=14>.
- Chinvanno, Auson. 2015. "'Rise of China': A Perceptual Challenge for Thailand".

<sup>8</sup> BCG Model เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ 3 มิติไปพร้อมกัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomic) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)

- Rangsit Journal of Social Sciences and Humanities, 2 (2): 13-8.
- Diego, Quer, Enrique, Claver Cortés and Laura, Rienda. 2010. *International Expansion of Chinese Multinationals : The new Challenge of Globalization*. New York: Nova Science Publishers, Inc.
- Eksiri Niyomsilp, Ntapat Worapongpat and Chanchai Bunchapattanasakd. 2020. Thailand's Eastern Economic Corridor (EEC): According to Thailand 4.0 Economic Policy. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 6 (2): 219-27.
- Foreign Investment Cooperation Division. 2023. "Cumulative monthly foreign direct investment statistics for 2022 (January-December)". Accessed <https://www.boei.go.th/index.php?page=sitemap>. (in Thai)
- Foreign Investment Cooperation Division. 2023. "Investment statistics for 2022, January-December. of the People's Republic of China. Retrieved from Foreign Investment Cooperation Division". Accessed [https://www.boei.go.th/upload/content/China%202022\\_63c6765b0942e.pdf](https://www.boei.go.th/upload/content/China%202022_63c6765b0942e.pdf) (in Thai)
- Frieden, Jeffrey A., and David A. Lake. 2000. *International Political Economy: Perspectives on Global Power and Wealth*. 4th edition. London: Routledge.
- General Office of the State Council, The Central People's Government of the People Republic of China. 2006. "We will better implement the "going global" strategy". Accessed [http://www.gov.cn/node\\_11140/2006-03/15/content\\_227686.htm](http://www.gov.cn/node_11140/2006-03/15/content_227686.htm)
- Gilpin, Robert. 1975. "Three Models of the Future." *International Organization*, 29 (1): 37-60
- Gilpin, Robert, and Jean M. Gilpin. 2001. *Global Political Economy: Understanding the International Economic Order*. Edition Unstated. Princeton, N.J: Princeton University Press.
- Grieco, Joseph M., and G. John Ikenberry. 2002. *State Power and World Markets: The International Political Economy*. 1st edition. New York: W. W. Norton & Company.
- Grimsditch, Mark. 2015. *The Role and Characteristics of Chinese State-owned and Private Enterprises*. Washington, D.C.: Friends of the Earth US.
- Huchet, Jean-François. 2006. "The Emergence of Capitalism in China: An Historical Perspective and Its Impact on the Political System." *Social Research* 73 (1): 1-26.
- Jones, R. J. Barry, ed. 2002. *Routledge Encyclopedia of International Political Economy*. 1st edition. London: Routledge.
- Kanit Saengsuphan. 2018. "BRI and EEC: Connectivity for the Future." Secretary-General of the Eastern Special Development Zone Policy Committee. Accessed <https://www.eeco.or.th/th/filedownloads/1871/file-392983fcc602f9fc8ff652ffa981c5ce.pdf> (in Thai).
- Kantima Phongnairat. 2020. "Why...is Thailand a Focus for Chinese Investors?." *Journal of MCU Social Science Review*. 6 (2-02): 677-90. (in Thai)

- Li, Renliang. 2011. "Opportunities for Sustainably Promoting Chinese Investment in Thailand Analyzed from The Cultural Dimension." Doctor of Philosophy Thesis, Department of Social Development and Environmental Management Faculty of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration (NIDA).
- Li, Ji. 2021. "In Pursuit of Fairness: How Chinese Multinational Companies React to U.S. Government Bias." *Harvard International Law Journal*, 62 (2): 375–427.
- Lim, Guanle. 2019. "China's Investment in ASEAN: Paradigm Shift or Hot Air?" GRIPS Discussion Papers 19–04. National Graduate Institute for Policy Studies.  
<https://ideas.repec.org/p/ngi/dpaper/19-04.html>.
- M-Report. 2023. "Chang'an Automobile Announces Investment of 9,800 Million to Set up a Factory to Produce 100,000 EVs in Thailand". Accessed <https://www.mreport.co.th/news/government-news/334-Changan-Automobile-to-Invest-in-EVs-Factory-in-Thailand> (in Thai)
- Nakarin Srilert. 2023. "'BOI' Organizes Roadshow in China. Attract Investment in 'EV-Electronics-Digital'." Bangkok Business. Accessed <https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1058629> (in Thai)
- Narongsak Plodmeechai. 2022. "Chinese Market Opportunities in The Second Half of The Year. Is It Time to Move on or Must We Delay and See?" Siam Commercial Bank. Accessed <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/grow-your-wealth/china-market-2022-half-year.html> (in Thai)
- Oatley, Thomas. 2018. *International Political Economy*. 6th edition. New York ; London: Routledge.
- Office of Industrial Economics. 2017. "10 Target Industries New Engine of Growth." Office of Industrial Economics. Accessed [https://smart-visa.boei.go.th/smart/document/related/10\\_Target\\_Industries\\_IEEE.pdf](https://smart-visa.boei.go.th/smart/document/related/10_Target_Industries_IEEE.pdf) (in Thai)
- Oxford Dictionaries. 2022. "Oxford Dictionaries: Non-state actor." Oxford Dictionaries. Accessed [https://www.lexico.com/definition/non-state\\_actor](https://www.lexico.com/definition/non-state_actor).
- Pariya Rinrattanakorn. 2020. "Important Factors for Concrete Development. for the Sustainable Success of the EEC." *Sripatum Chonburi Academic Journal*, 16 (3): 30-40. (in Thai)
- Paquin, Stéphane. 2020. "International Political Economy." In *The SAGE Handbook of Political Science*, edited by Dirk Berg-Schlosser, Bertrand Badie, and Leonardo A. Morlino, 1st edition, 1256–71. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd.
- Pittaya Suwakhan. 2006. "Chinese Foreign Direct Investment in Thailand and Its Impact on Thai-Chinese Relations." Doctor of Philosophy Thesis, Interdisciplinary Field Interdisciplinary College, Thammasat University. (in Thai)
- Royal Thai Embassy in Beijing. 2022. "Thai - China Relations." Royal Thai Embassy in Beijing. Accessed <https://thaiembbeij.org/th/republic-of-china/thai->

- [relations-china/](#) (in Thai)
- RRCT Co., Ltd.. 2022. “Thai-Chinese' Industrial Estate in Rayong Attracts over 4.3 Billion Dollars in Capital. RRCT Co., Ltd. Accessed <https://rrct.asia/> [นิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน-ร/](#) (in Thai)
- Siam Commercial Bank. 2021. “Survey Results from SCB Show that 66% of Chinese Businessmen with Businesses in Thailand Are More Interested in Increasing Investments After COVID-19.” Siam Commercial Bank. Accessed <https://brandinside.asia/scb-survey-results-chinese-fdi-in-th-will-improve-soon-6-jan-2021/> (in Thai)
- Siam Commercial Bank. 2022. “Siam Commercial Bank Reveals Chinese Investors Are Definitely Coming. Establish A Base for Investing in Thailand, Confident in Its Potential It Is a Center for Expanding the Market into ASEAN and Increased Penetration of the Service and Technology Sectors.” Siam Commercial Bank. Accessed <https://www.scb.co.th/th/about-us/news/jan-2021/eye-china.html> (in Thai)
- Sompop Manarungsan. 2009. “Thailand-China Cooperation in Trade, Investment and Official Development Assistance.” Institute of Developing Economies - Japan External Trade Organization (JETRO). [https://www.ide.go.jp/library/English/Publish/Reports/Brc/pdf/01\\_thailandandchina.pdf](https://www.ide.go.jp/library/English/Publish/Reports/Brc/pdf/01_thailandandchina.pdf).
- Stopford, John M., Susan Strange, and John S. Henley. 1991. *Rival States, Rival Firms: Competition for World Market Shares*. Cambridge Studies in International Relations. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511549830>.
- Strange, Susan. 1988. *States and Markets: An Introduction to International Political Economy*. 1st edition. London: Pinter Publishers Ltd.
- Supreechaya Bunmak, Phongchayont Srisuwan, and Nathawan Samakachan. 2019. “From the Eastern Seaboard to EEC: The Development of Thailand Economy in the Eastern Region.” In “*Research Creates Innovation. To Develop Local Areas and Thai Society towards a Disruptive Society*”: 11th National Academic Conference, Nakhon Pathom Rajabhat University, 1382–84. <https://publication.npru.ac.th/jspui/handle/123456789/768>.
- Tan, Na, Liang Chang, and Rui Guo. 2021. “China’s Outward Foreign Direct Investment in Energy Sector: The Role of ‘Intimate’ Relations between Countries.” *PLOS ONE*, 16 (7): e0254199. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0254199>.
- Thailand Board of Investment. 2023. “Guide to Applying for Investment Promotion 2023.” Thailand Board of Investment. Accessed [https://www.boi.go.th/upload/content/BOI\\_A\\_Guide\\_Web\\_Th.pdf](https://www.boi.go.th/upload/content/BOI_A_Guide_Web_Th.pdf) (in Thai)
- Thai-China Rayong Industrial Park Development Co., Ltd. n.d.. “Thai-China Rayong Industrial Estate : PARK PROFILE.” Thai-China Rayong Industrial Park Development Co., LTD. Accessed <http://www.sinothaizone.com/about.php?cid=13>.



- The Central Commission for Discipline Inspection and Supervision Department.  
2018. "What is a community with a shared future for mankind." the Central Commission for Discipline Inspection and Supervision Department. Accessed [https://www.ccdi.gov.cn/special/zmsjd/zm19da\\_zm19da/201801/t20180116\\_161970.html](https://www.ccdi.gov.cn/special/zmsjd/zm19da_zm19da/201801/t20180116_161970.html).
- Watcharee Thinthani, Sa-ard Banjerdrit, Bunruang Sriharan and Wongteera Suwannin. 2015. "Factors Attracting Foreign Direct Investment in Thailand." *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 9 (1): 54–63. (in Thai)
- Wijninga, Peter, Willem Theo Oosterveld, Jan Hendrik Galdiga, Philipp Marten, Eline Chivot, Maarten Gehem, Emily Knowles, et al. 2014. "State and Non-State Actors: Beyond the Dichotomy." STRATEGIC MONITOR 2014. Hague Centre for Strategic Studies. <https://www.jstor.org/stable/resrep12608.8>.
- Zeng, Ming, and Peter J. Williamson. 2003. "The Hidden Dragons." *Harvard Business Review*, October 1, 2003. <https://hbr.org/2003/10/the-hidden-dragons>.
- Zheng, Wuyao, and Suriyasai Katasila. 2021. "Thailand's Response to One Belt One Road Policy." *Journal of Rangsit Graduate Studies in Business and Social Sciences*, 7 (1): 234–51.
- Zheng, Zang, and Wu Liumei. 2020. "Chinese Enterprises' Direct Investment in Thailand: Environmental Perspective, Development Dilemma and Countermeasures." *Journal of Chengdu University (Social Sciences)*, 2020 (01): 24-32.  
<https://oversea.cnki.net/kcms/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&filename=CDDB202001005&dbname=CJFDLAST2020>.